

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Ústav pedagogiky a sociálních studií

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Bc. Veronika Štěpánová

Organizační a programová příprava a realizace školy v přírodě

Olomouc 2021

vedoucí práce: Mgr. Pavla Vyhnálková, Ph.D.

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně a že jsem použila jen uvedené prameny a literatury.

V Olomouci dne 9. prosinec 2021

.....

Děkuji Mgr. Pavle Vyhnákové, Ph.D. za odborné vedení a pomoc při celkovém zpracování mé diplomové práce.

Obsah

Úvod.....	7
1 Cílová skupina žáků.....	9
1.1 Mentální postižení	9
1.2 Poruchy autistického spektra.....	12
1.3 Poruchy chování	12
1.4 Sluchové postižení	13
1.5 Postižení více vadami.....	13
1.6 Vývojově psychologické hledisko	14
2 Teoretické ukotvení školy v přírodě	15
2.1 Charakteristika zážitkové akce.....	15
2.2 Škola v přírodě	16
2.3 Zážitková pedagogika	17
2.4 Hra.....	20
3 Dramaturgie akce	23
3.1 Cíle	23
3.2 Téma a příběh.....	24
3.3 Fáze akce.....	25
3.4 Skladba programu	26
3.5 Evaluace projektu.....	27

4	Metody výuky	29
5	Rámcové vzdělávací programy.....	31
5.1	Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání (RVP ZV).....	31
5.2	Rámcový vzdělávací program základní školy speciální (RVP ZŠS).....	32
6	Organizace školy v přírodě.....	34
7	Plán akce.....	37
7.1	Režim dne.....	37
8	Realizace projektu škola v přírodě.....	40
8.1	Rozpis realizace denního programu	40
8.1.1	Pondělí	41
8.1.2	Úterý	44
8.1.3	Středa	47
8.1.4	Čtvrtek	51
8.2	Aktivity zvolené pro celý program	51
8.3	Atmosféra na akci	52
9	Zhodnocení dosažených cílů.....	54
10	Evaluační škola v přírodě.....	56
10.1	Pozorování	56
10.2	Rozhovor (Interview)	56
10.3	Výsledky rozhovoru – Pedagogičtí pracovníci.....	57

10.4	Výsledky rozhovoru – Žáci	60
11	Dotazníkové šetření	62
11.1	Výzkumná metoda – dotazník	62
11.2	Cíle a soubor respondentů v dotazníkovém šetření	63
11.3	Výsledky dotazníkového šetření.....	64
	Závěr	71
	Zdroje.....	73
	Seznam grafů	75
	Seznam tabulek	76
	Seznam schémat.....	77
	Seznam příloh	78
	Přílohy.....	79

Úvod

Tématem práce je škola v přírodě, její organizace, příprava a realizace. Toto téma jsem zvolila, abych objasnila náležitosti přípravy a realizace školy v přírodě na ZŠ zřízené podle §16 odstavce 9. školského zákona (561/2004Sb). Důvodem ke zpracování tohoto tématu byla moje vlastní zkušenost. Jelikož mám vystudovaný obor vychovatelství a začala jsem pracovat na ZŠ pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami, chtěla jsem zjistit, jak se dají volnočasové aktivity u těchto žáků realizovat.

Hlavním cílem práce bylo popsat přípravu, organizaci, realizaci, kompletně zhodnotit a zjistit zkušenosti jiných pedagogických pracovníků o škole v přírodě pro žáky ZŠ. Hlavní cíl má i své dílčí cíle mezi které patří: vhodný režim dne a denní plán pro žáky ZŠ podle § 16 odst. 9, reflektování hranic zážitkové akce, využití dramaturgie akce, vyhodnocení pozorování a dotazníkových šetření.

Celá práce je rozdělena na dvě části, a to teoretickou a praktickou. Část teoretická je rozdělena na pět kapitol. První kapitola stručně definuje cílovou skupinu žáků, pro kterou byla akce realizována. Druhá a třetí kapitola teoretické části se zabývá základními pojmy, jako jsou škola v přírodě, hra, zážitková pedagogika a dramaturgie akce. Kapitola čtvrtá bude věnována definování vybraných metod výuky. Poslední kapitola teoretické části je zaměřena na rámcový vzdělávací program, jeho náležitosti a dělení.

Praktická část bude zaměřena především na organizaci a realizaci projektu školy v přírodě. V první části bude popsán režim dne, organizace školy v přírodě z pohledu příprav a také samotná realizace projektu. V části realizace projektu budou sepsány proběhlé dny s dílčími cíli a jednotlivými aktivitami spolu s využitými metodami výuky vedoucí k jejich dosažení. V konečné části práce budou vyhodnoceny stanovené hlavní i dílčí cíle pobytové akce. Následovat bude proběhlá evaluace školy v přírodě, která má být realizována pomocí rozhovoru s žáky a pedagogickými pracovníky a také uskutečněným pozorováním na škole v přírodě. Poslední část práce je věnována dotazníkovému šetření, které zjišťovalo informace z jiných škol. Dotazník bude zaměřen na zjištění informací o

realizaci a organizaci školy v přírodě a také na poskytování jiných mimoškolních aktivit. Získaná data z dotazníku budou popsána v poslední kapitole práce.

Práce může pomoci pedagogům ZŠ zřízené podle §16 odstavce 9. školského zákona, ale také ostatním pedagogům podobných škol při přípravě a realizaci škol v přírodě. Může se také stát inspirací pro další organizování školy v přírodě.

1 Cílová skupina žáků

Na této škole jsou vzdělávání žáci se speciálními vzdělávacími potřebami. V této kapitole se pokusím specifikovat diagnostiky žáků. Popíši zde specifika žáků s lehkým, středně těžkým, těžkým i hlubokým mentálním postižením, i přesto, že v praktické části práce popisují organizaci a realizaci školy v přírodě pouze pro žáky s lehkým a středně těžkým mentálním postižením. Dále bude kapitola definovat sluchové postižení, poruchy chování, poruchy autistického spektra a kombinované vady.

1.1 Mentální postižení

"Pojem mentální retardace vychází z latinských slov mens (mysl, duše) a retardare (opozdit, zpomalit); doslovný překlad tedy zněl "opoždění (zpomalení) mysli". Ve skutečnosti je mentální retardace podstatně složitější syndromatické postižení, které postihuje nejenom psychické (mentální) schopnosti, ale celou lidskou osobnost ve všech jejích složkách. Má tedy rozhodující vliv nejenom na vývoj a úroveň rozumových schopností, ale týká se rovněž emocí, komunikačních schopností, úrovně sociálních vztahů, možností společenského a pracovního uplatnění atd." (Slowík, 2016, s.111)

Klasifikace mentálního postižení

Vedle základního rozdělení na vrozenou mentální retardaci a demenci se používá klasifikace dle ICDH-10, kde je klasifikačním kritériem úroveň mentální kapacity vyjádřena hodnotou IQ, avšak je zdůrazněno, že jde o klasifikaci pouze orientační. Přesně stanovená kritéria a hranice oddělující mentální úroveň prakticky neexistují. (Slowík, 2016, s.116)

Základním mezinárodním rozdělením a charakteristika dle MKN-10 je následující:

Lehká mentální retardace (F70). IQ bývá mezi 50-69 což pro dospělého jedince znamená, že jeho mentální věk je 9 až 12 let. Tento stav přináší obtíže ve školní výuce. Dospělý jedinec je schopný pracovat a udržovat své sociální vztahy.

Středně těžká mentální retardace (F71). IQ bývá mezi 35-49 což pro dospělého jedince znamená mentální věk mezi 6 a 9 rokem života. V dětství je zřetelné opožďování vývoje. Část jedinců je schopna dosáhnout takovou hranici vývoje, aby byli nezávislí a soběstační. Dospělí jedinci potřebují většinou určitý stupeň podpory k práci.

Těžká mentální retardace (F72). IQ bývá mezi 20-34 u dospělého jedince to znamená mentální věk mezi 3 až 6 lety. Tito jedinci potřebují trvalou podporu.

Hluboká mentální retardace (F73). IQ je nižší než 20, tyto jedinci jsou nesamostatní a potřebují pomoc při pohybování, komunikaci i hygienické péči. U dospělého jedince je mentální věk stanoven pod 3 roky.

(MKN-10, [online])

Jiné mentální retardace (F78)

Tato kategorie by měla být použita pouze pokud je stanovení intelektové retardace nsnadné nebo nemožné. A to v případě přidružených senzomotorických nebo somatických poškození (jedinec s vadou zraku, sluchu, se závažnou poruchou dorozumívání, u osob s poruchami autistického spektra či kombinací těchto poruch).

Nespecifikovaná mentální retardace (F79)

Tato kategorie se používá u případů, kdy je prokázána mentální retardace, ale nebylo možné zařadit do výše uvedených kategorií z důvodu nedostatku informací. (Slowík, 2016, s.116)

Charakteristika jednotlivých stupňů mentální retardace ve vývoji jedince:

Lehká mentální retardace

- Psychomotorický vývoj je opožděn nejvíce problémů vzniká mezi 3 a 6 rokem života: „*malá slovní zásoba, opožděný vývoj řeči a komunikativních dovedností, různé vady řeči, obsahová chudost, nedostatečná zvědavost a vynalézavost, stereotyp ve hře.*“
- Během školní docházky mají problémy s mechanickým myšlením, omezeným logickým myšlením, opožděna bývá i jemná a hrubá motorika, ...
- Sociální dovedností jsou ve svém rozvoji zpomaleny
- Oblast emocionální má následující projevy: „*afektivní labilita, impulzivnost, úzkost, zvýšená sugestibilita.*“
- Jedinci zvládají učební obory, a manuální činnosti (Pipeková, 2006, s.272)

Středně těžká mentální retardace

- Myšlení a řeč je výrazně opožděna (přetrvává až do dospělosti)
- Často se vykytuje epilepsie, PAS a jiné neurologické obtíže
- Řeč je jednoduchá a slovník jedince je obsahově chudý, věty jsou holé
- Jemná i hrubá motorika je opožděna, pohyby jsou neobratné
- Sebeobsluha bývá jen částečně samostatná
- Emocionální stránka jedince je labilní a reakce bývají afektivní a nepřiměřené
- Tito jedinci pracují převážně v chráněném zařízení nebo pod dohledem jiné osoby. (Pipeková, 2006, s.272-273)

Těžká mentální retardace

- Psychomotorika je opožděna již v předškolním věku. Je zde zjevná neobratnost pohybů a dlouhé osvojování koordinace pohybů.
- Komunikace je minimální, řeč je velmi jednoduchá. Někdy se ani nemusí se vytvořit.
- Jedinec potřebuje celoživotní péči, poznává pouze své blízké osoby. (Pipeková, 2006, s.273-274)

Hluboká mentální retardace

- Motorika jemná i hrubá je u jedince velice omezena.
- K tomuto postižení bývá převážně navázáno postižení jiné jako: postižení sluchu, zraku, atypický autismus nebo těžké neurologické poruchy.
- Sebeobsluha je jedinec většinou neschopný (Pipeková, 2006, st. 273-274)

1.2 Poruchy autistického spektra

"Poruchy autistického spektra patří mezi pervazivní (vše pronikající) poruchy, které jsou charakteristické zejména tzv. autistickou triádou symptomů: problémy v interpersonální komunikaci, omezenou schopností navazovat vztahy a dezorientací ve vnímání okolního světa (ta se navenek projevuje jakousi chorobnou uzavřeností, odtud pojem "autismus"). Často se vyskytují také některé typické projevy chování, například stereotypní pohyby, lpění na činnostních rituálech, sebepoškozování nebo extrémní reakce na běžné podněty." (Slowík, 2016, s.150)

Do spektra autistických poruch zahrnujeme: Dětský autismus, Rettův syndrom, Dezintegrační porucha, Klinefelterův syndrom, Atypický autismus a Aspergerův syndrom. (Pipeková, 2006, s.315-316)

1.3 Poruchy chování

Definice ze slovníku speciálněpedagogické terminologie *"Opakující se trvalý obrazec disociálního, agresivního a vzdorovitého chování narušující sociální očekávání přiměřená věku dítěte."* (Kroupová, 2016, s. 229)

Další definice z pedagogického slovníku je mnohem obsáhlejší *"Projevy chování dětí a mládeže, které nerespektují ustálené společenské normy. Vyskytují se hlavně u sociálně narušené mládeže, ale také u jedinců s jiným typem postižení. K jejich vzniku přispívá vliv nevhodného nebo nedostatečného výchovného působení a vlivy sociální nebo určité dispozice osobnosti na podkladě centrálního nervového systému (v tom případě se označují jako vývojové nebo specifické poruchy chování, hyperkinetický syndrom, v poslední době pod vlivem americké odborné literatury rovněž jako syndrom ADHD, tj. Attention deficit*

hyperactivity disorder, porucha pozornosti provázená hyperaktivitou, popř. ADD, tj. Attention deficit disorder, tam, kde porucha pozornosti hyperaktivitou provázena není). Poruchy chování můžeme hodnotit podle jejich společenské závažnosti a důsledků pro život jedince, např. dětský vzdor, záškoláctví, toxikomanie, loupež. » agresivita, drogová závislost mladistvých " (Průcha, 2006, str.208)

Poruchy chování můžeme klasifikovat dle různých hledisek:

Podle vlivu na socializaci jedince (socializované a nesocializované poruchy), podle příčiny (psychologicky podmíněné poruchy, sociálně podmíněné poruchy), podle agresivity (agresivní poruchy a neagresivní poruchy), podle věku (děti 6-15 let, mládež 15-18 let, dospělí nad 18let) a podle stupně společenské závažnosti (disociální chování, asociální chování a antisociální chování). (Slowík, 2016, s. 140)

1.4 Sluchové postižení

Definice z knihy Speciální pedagogika *"Sluchové postižení je následkem organické nebo funkční vady (resp. poruchy) v kterékoli části sluchového analyzátoru, sluchové dráhy a sluchových korových center, případně funkcionálně percepčních poruch."* (Slowík, 2016, str.74)

Sluchové postižení dělíme podle různých kritérií:

- Podle typu (převodní vady, percepční vady, smíšené vady)
- Podle stupně sluchové ztráty (nedoslýchaví, neslyšící, ohluchlý)
- Podle doby vzniku (vrozené a získané)
- Podle etiologie (orgánové a funkční)

(Slowík, 2016, s.76)

1.5 Postižení více vadami

Teoreticky jsou popsány všechny jednotlivé druhy postižení zvlášť v odstavcích výše. V praxi se, ale setkáváme s kombinací dvou a více vad nebo poruch u jediného jedince. Tato skupina je natolik různorodá, že ji nemůžeme klasifikovat jednotným systémem. (Ludíková in Slowík, 2016, s.149)

1.6 Vývojově psychologické hledisko

Věk účastníků se pohyboval od raného školního věku až po starší školní věk. Na následujících řádcích budou specifikována tato období z pohledu psychologie.

Raný školní věk začíná v období nástupu do školy (cca 6 až 9 let). V tomto období je charakteristická změna sociálního postavení, které ovlivňuje další vývoj osobnosti a dalších dílčích schopností a dovedností. Dítě zvládá novou sociální roli a základy vzdělanosti-učí se psát, číst a počítat.

Střední školní věk trvá do doby, kdy dítě přechází na druhý stupeň (od 9 do 11-12 let). V tomto období dochází k různým změnám, které můžeme považovat za přípravu na dospívání. Dítě si utváří své postavení ve škole i v sociální skupině svých vrstevníků. Období střední školní zralosti je nazýváno jako období klidu a pohody. Jedinec se plynule rozvíjí a začínají se vytvářet podklady pro budoucí proměnu.

Starší školní věk neboli období druhého stupně základní školy. Toto období trvá do konce povinné školní docházky cca do 15 let věku. Z biologického pohledu jde o období pubescence. Období pubescence se projevuje i na psychické úrovni (změna prožívání a uvažování), dochází i k postupnému osamostatňování a odpoutávání od rodiny. (Vágnerová, str. 255-256)

Větší specifikace těchto období nemá moc velký význam pro tuto práci. Jak už na začátku bylo uvedeno, škola v přírodě byla realizována pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami. U této skupiny jsou vývojové fáze posunuty nebo k některým ani nedochází v důsledku poruchy jedince.

2 Teoretické ukotvení školy v přírodě

V druhé kapitole budou definovány základní pojmy související se školou v přírodě. Samozřejmostí je i popsání zážitkové pedagogiky, jejíž součástí je i pojem hra a její základní specifikace a dělení.

2.1 Charakteristika zážitkové akce

Zážitkové akce většinou splňují tyto charakteristiky:

- Akce – časová událost probíhající bez přerušení
- Zážitek – je důležitou částí programu, vzniká v souvislosti s dobrodružstvím nebo netradiční činností
- Instruktoři – celou akci provází instruktoři, kteří akci připravili
- Účastníci – akce bývá pořádána pro určitou skupinu lidí
- Program – bývá připraven systematicky a pečlivě skupinou instruktorů
- Pestrost – program má být poskládaný z různých druhů činností (kresba, pohybové hry, vzdělávání...)
- Atmosféra – účastníci zažívají silnou atmosféru akce (překvapení, napětí ...)

(Pelánek, 2013, s.11)

Zážitková akce je charakteristická tím, že lidé aktivně tráví svůj volný čas neboli jej smysluplně naplňují. Účastník takovéto akce musí aktivně vyvíjet činnost. Aktivní trávení volného času předchází u některých věkových skupin patologickým jevům. Zážitkové akce by měly pomáhat k: budování kolektivu, rozvíjení tvořivosti a nápaditosti, rozvíjení sociálních dovedností, sebepoznání a také by měly být zábavné a přinášet vzpomínky. Mezi zážitkové akce můžeme zařadit: pracovní zážitkové akce pro dospělé, pravidelné akce pro děti, adaptační kurzy, školní výlety, soustředění a rozsáhlé jednorázové hry. (Pelánek, 2013, s.11-13)

2.2 Škola v přírodě

Definice školy v přírodě podle pedagogického slovníku *"Školské zařízení umožňující pobyt dětí z předškolních zařízení a žáků škol primárního cyklu ve zdravotně příznivém prostředí bez přerušeni školní vzdělávací práce."* (Průcha, 2006, s.298)

S pojmem škola v přírodě souvisí i pojem zotavovací akce, který je také definovaný v pedagogickém slovníku. Jirásek ve své knize popisuje, jak postupoval vývoj výchovy v přírodě v minulém století.

Z historie školy v přírodě do současnosti. V 70. a 80. letech 20. stol. byl kladen důraz na pobyt v přírodě. Teď už trávení času v přírodě pohybem není tak důležité. Je potřeba ovlivňovat výchovné stránky této činnosti. Důraz je kladen na seznámení se s obecnou pedagogikou a následně aplikovat na podmínky, které charakterizují pobyt v přírodě. Dříve byly hlavními pojmy pobytu v přírodě-příroda, sport nebo turistika. Dnes se setkáváme s pojmy obsah výchovného působení, cíle výchovy, rozvoj nejen vědomostí a dovedností, ale i mravního chování a regulací interpersonálního chování.

Začíná se používat termín "moderní formy výchovy v přírodě". A to hlavně z důvodu, že celý program doprovází i kulturní pořady. S tímto souvisejí i náročnosti programu a jejich realizace, které jsou buď motivací nebo předlohou pro účastníky v této aktivitě. (Jirásek, 2019, s.73)

Škola v přírodě a zotavovací akce je v Zákoně o ochraně veřejného zdraví č. 258/2000 Sb. v §8 definována jako: *„organizovaný pobyt 30 a více dětí ve věku do 15 let na dobu delší než 5 dní... Školou v přírodě se pro účely tohoto zákona rozumí zotavovací pobyt bez přerušeni vzdělávání dětí mateřské školy nebo žáků základní školy, který organizuje mateřská nebo základní škola.“*

Ve všech definicích je zmíněno, že škola v přírodě (zotavovací akce) je pobyt v přírodě určitého počtu žáků, kde není přerušeno vzdělávání.

K organizaci zotavovacích akcí je vydána Vyhláška Ministerstva zdravotnictví o hygienických požadavcích na zotavovací akce pro děti č. 106/2001 Sb. *„Tato vyhláška upravuje hygienické požadavky na umístění, prostorové podmínky a funkční členění staveb*

a zařízení, včetně jejich vybavení, a na ubytování, osvětlení, úklid, zásobování vodou, odstraňování odpadů a odpadních vod, stravování a režim dne zotavovacích akcí.“

Školu v přírodě můžeme řadit do mimoškolních aktivit. Které můžeme také definovat, jako činnosti mimo vyučování. Tuto definici nalezneme v pedagogickém slovníku jako: *„Činnosti organizované školou, přesahující rámec předepsané výuky. Zahrmuje činnosti: 1. celoškolní např. slavnosti, akademie, společná shromáždění; 2. mimotřídní, doplňující výuku ve třídě; 3. organizované ve volném čase.“*

Z výše uvedené definice tedy můžeme chápat, že tyto činnosti jsou organizované školou a mohou mít několik podob.

2.3 Zážitková pedagogika

Zážitková pedagogika je velkou součástí školy v přírodě. Je založena na několika základních principech. Cyklus učení prožitkem, Flow, Komfortní zóna a Princip dobrovolnosti. Hlavním východiskem zážitkové pedagogiky je teorie, že člověk se nejlépe učí z vlastních zkušeností.

„Základním pravidlem zážitkové pedagogiky je to, že zážitek nemá smysl v sobě samém, ale slouží jako prostředek k rozvoji, výchově a vzdělávání“ (Slejškova, 2011, s.13)

Výchova zážitkem je proces slučující zážitek, vnímavost, poznání, chování, emoce, představivost i fyzické tělo a intelekt. Je to komplexní proces, který je charakteristický zapojením celého člověka i s jeho předchozími zkušenostmi s následným zpracováním zážitku z činnosti. (Franc, 2007, s.20)

Zážitková pedagogika zdůrazňuje hlavně slova prožitek, zážitek a zkušenost, které jsou vyvolány cíleně plánovanými situacemi. Hlavním prostředkem je hra. Celá situace je pak zpracovávána se snahou docílit rozvojového potenciálu. Cílem je vždy rozvoj jedince v různých aspektech, spíše než na vědomosti a dovednosti je tento přístup orientován na rozvoj osobnosti. (Hanuš, 2009, s.12)

Znaky prožitku:

- Nenahraditelnost – jedinečnost události v čase a prostoru
- Jedinečnost – nedá se zaměnit s jinými prožitky
- Individuálnost – každý prožíváme situace jinak, podle dřívějších zkušeností a rozvinutých složek osobnosti
- Intencionálnost – prožitek je neoddělitelný od události
- Nepřenositelnost – vždy je záležitostí individuální, dá se pouze sdělit, není možné jej přenést na jinou osobu
- Komplexnost – vždy jsou zapojeny tělesné i duševní charakteristiky jedince

(Hanuš, 2009, s. 12-13)

Základem zážitkové pedagogiky je vlastní aktivita, díky které vychovávaný jedinec získává vlastní zážitky. Čím více vlastní energie jedinec do činnosti vloží, tím více získá zážitek na intenzitě je zapamatovatelnější a využitelnější pro další výuku. Samotný zážitek nestačí k tomu, aby se člověk něco naučil je potřeba využít reflexi. Reflexe slouží ke zkoumání a zpracování zkušeností, které byly součástí zážitku. Prostřednictvím zážitku nelze zpracovat všechna témata. Učení zážitkem je vhodné využívat pro sociální učení, měkké schopnosti, životní postoje a metody řešení problémů. (Pelánek, 2013, s. 21)

Kolbův cyklus

Jinak nazývaný jako cyklus učení prožitkem. Navrhl jej na počátku 80. let 20. století David Kolb. Schéma se stalo základním východiskem pro zážitkovou pedagogiku. Východiskem v prožitkové pedagogice byla teorie, že se lidé nejvíce naučí z vlastních zkušeností, pokud nejsou destruktivního charakteru a je jim zpětně správně porozuměno.

(Činčera, 2007, s. 16)

Kolbův cyklus má čtyři stupně, které obsahují následující složky: konkrétní zkušenost, ohlédnutí, zobecnění a aktivní zkoušení.

Konkrétní aktivita-zapojení členů do společné aktivity, vychází ze zkušeností každého jedince (uvedení aktivity, vysvětlení pravidel, reakce na dotazy) a nakonec samotnou realizací

Ohlédnutí (reflexe)- následuje po aktivitě, je to zpětné připomenutí momentů. Následuje hodnocení, které není zaměřeno jenom na pocity – pozornost je věnována procesu řešení aktivity

Zobecnění-vyzdvihujeme důležité body, které měly vliv na průběh a hledáme to co je možné v budoucnu v podobné situaci zopakovat a čeho se naopak vyvarovat. Tímto postupně přecházíme k formulaci plánů změn, jejichž ověřením získáme aktivní zkoušení. (Hanuš, 2009, s. 43)

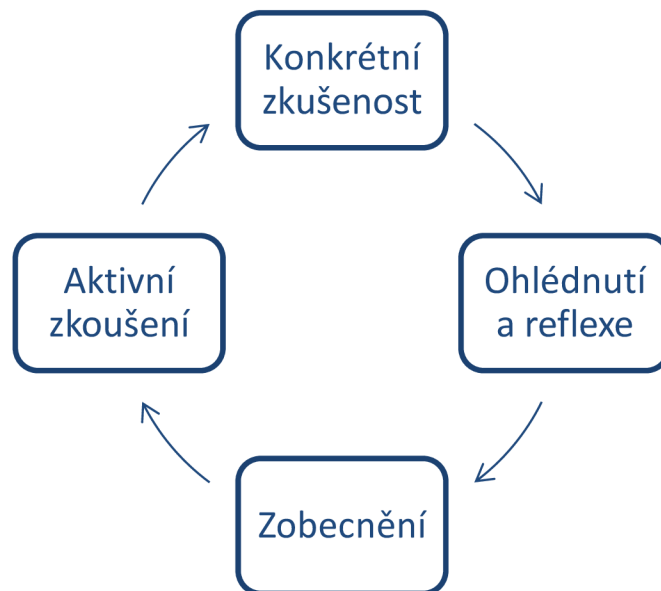

Schéma 1-Kolbův cyklus učení (zdroj: Hanuš)

Flow – pro funkci koloběhu musí být splněna podmínka prvního zaujetí pro hru

(Flow neboli ponoření účastníků do situace). Předpokladem pro tento stav je rovnováha mezi výzvou a dovednostmi. Důležitá je i příležitost k úspěchu a možnost volby při řešení úkolu. Stav flow se nejčastěji objevuje při individuální či skupinové práci. Tento stav lze vydefinovat jako pocit úplného pohlčení aktivitou. (Činčera, 2007, s.17-18)

„Pro pocit flow je typická:

- *Rovnováha mezi vědomím úrovně svých dovedností a výzvami situace*

- *Přítomnost jasných cílů*
- *Přítomnost jasné zpětné vazby*
- *Koncentrace na řešený úkol*
- *Ztráta rozpaků*
- *Proměna vnímání času“ (Činčera, 2007, s. 17)*

Při zážitkové pedagogice rozšiřujeme svoji komfortní zónu. Tato zóna je prostředí, kde se cítíme dobře a příjemně. Tato oblast je tvořena fyzickou i psychickou bezpečností v určitých situacích. Pokud člověk z této zóny komfortu, jakkoliv vybočí, cítí se nepříjemně. Pokud však u aktivit chceme rozšířit tuto zónu, musí jedinec cítit, že má dostatečnou podporu, a pak může zvládnout i nové situace a tím rozšířit zónu komfortu. Díky tomuto se jedinec cítí lépe a jeho život se stává bohatší. (Pelánek, 2013, s.22)

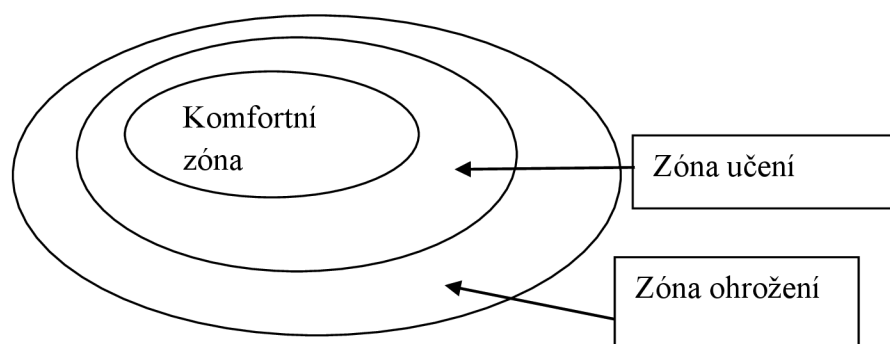

Schéma 2-Komfortní zóna (zdroj: Pelánek)

Pokud nastavíme úkoly moc jednoduché, tak jedinec zůstává ve své komfortní zóně. Při volbě příliš těžkých úkolů se dostáváme do zóny ohrožení, ve které se jedinec bojí natolik, že se nic neučí. Proto je nejlepší volit úkoly takové, aby byla rozšiřována komfortní zóna přes oblast učení. (Pelánek, 2013, s.22-23)

2.4 Hra

Hrou můžeme nazvat svobodné jednání, které stojí mimo běžný život, ale i tak může hráče plně zaujmout. Hra je realizována ve zvlášť určeném čase a určeném prostoru,

probíhá řádně podle určitých pravidel a vyvolává život různých společenských skupin. (Činčera,2007, str.9)

Hra je něčím velice podstatným a důležitým. Je důležitým programem českého pojetí zážitkové pedagogiky, ale můžeme ji chápat i jako součást kultury, jako část spoluutvářející člověka a dokonce i jako symbol světa (olympijské hry). Fenomén hry je používán jako zábava a edukace v jednom čase. (Jirásek, 2019, s. 170)

V pedagogickém slovníku je hra definována jako forma činnosti, která je odlišná od práce i učení. Člověk si hraje po celý život, ale v předškolním věku je specifická hlavně vůdčím typem činnosti. Každá hra má řadu aspektů ať už poznávací, procvičovací, emocionální, pohybový, motivační, tvořivý, fantazijní, sociální, rekreační, diagnostický či terapeutický. Vždy zahrnuje činnost jednotlivce, dvojice nebo skupiny lidí. U některých her jsou zapotřebí různé specifické pomůcky. Většina her je založena na sociální interakci a utvořením nebo respektováním pravidel hry. U hry je hodně pozornosti věnováno jejímu průběhu. (Průcha, 2006, s.92-93)

Hra má několik důležitých rysů:

- znak-hra odkazuje na něco co by mohlo být, ale v tomto okamžiku to není přítomné
- emoce a angažovanost - hra většinou obsahuje vzrušení související s nejistotou a neurčitostí hry
- pravidla - každá hra má určitá pravidla, které se musí dodržovat a respektovat
- soutěž - většina her je založena na soutěžích (buď soutěžíme s jiným hráčem, nebo s časovým limitem apod.)
- cíl - každá hra má nějaký cíl, pro hráče to bývá výhra, u pedagogických pracovníků je většinou cílem během hry výchovně vzdělávací práce (Činčera, 2007, str.10)

Dělení her

„Hry dělíme podle výchovných cílů na hry rozvíjející:

- *Jazykovou inteligenci – srozumitelné vyjadřování, schopnost vysvětlovat a vyprávět souvislé příběhy.*
- *Hudební inteligenci – schopnost vnímat tón a rytmus, zapamatovat si melodii, aktivní provozování hudby.*

- *Matematicko-logickou inteligenci – výroková logika, práce s čísly, kombinační schopnosti.*
- *Prostorovou inteligenci – schopnost představivosti originálních, nových objektů, obrazů a tvarů.*
- *Pohybovou inteligenci – tance, zvládnutí technik různých sportů, pohyblivost, manuální zručnost a šikovnost při zacházení s předměty.*
- *Intrapersonální inteligenci – vyznat se sám v sobě, být v kontaktu se svými pocity a emocemi a s iracionálními psychickými obsahy, rozlišovat mezi nimi a používat informace o nich k usměrňování vlastních akcí.*
- *Interpersonální inteligenci – schopnost všimnout si potřeb a záměrů jiných jedinců a porozumět jim, sledovat jejich náladu a temperament jako způsob přisuzování jejich chování v nových situacích, schopnost vcítění se.*
- *Vztah k přírodě – ke všemu živému, schopnost vnímání celku.“ (Hanuš, 2009, s.115)*

Role hry

Všechny hry mají několik funkcí. Hru nemůžeme brát jako cíl, ale vždy ji používáme jako prostředek. Správná hra by měla být zdrojem zábavy a účastníky by měla zaujmout. V nejširším slova smyslu má hra také výchovný efekt.

- Vytržení ze známého prostředí - Hra účastníky přenesení z běžné reality do reality herní, i když probíhá v běžném prostředí, účastník se musí vžít do příběhu hry.
- Rozšiřování osobních hranic – Účastníci reagují na nové podněty a objevují své hranice, které díky hře mohou posunout na jinou úroveň.
- Zkoumání sociálních vztahů – Při většině her dochází ke komunikaci mezi účastníky. Díky zábavě a hrám jsou odstraňovány předsudky a stres, také zvyšují motivaci a relaxaci.
- Rozvíjení dovedností – Hry rozvíjejí spíše postoje a dovednosti jako jsou: sociální dovednosti, intelektuální dovednosti, kreativní dovednosti, fyzické dovednosti a také rozvíjí ovládání emocí.

(Franc, 2007, s. 67-69)

3 Dramaturgie akce

Pokud chceme, aby akce byla pro účastníky zajímavá a přínosná, musíme využít dramaturgii akce. Při dobrém výběru aktivit a správném seřazení docílíme silnějších účinků, než kdyby byly aktivity zařazeny jen tak nahodile. Každá akce by měla mít správný rytmus, gradaci a spád. Program tedy musíme dobře naplánovat a také jej správně představit. (Pelánek, 2013, s.63)

„Organizátor projektů v přírodě by měl znát tzv. trojí umění dramaturgické:

- *Umění namíchat z rozmanitých programových zdrojů a prostředků takový nápoj, který bude chutnat všem.*
- *Umění vybrat z každého programového zdroje aktivity nejvhodnější a nejúčinnější pro danou konkrétní akci a pro přítomný kolektiv mladých lidí.*
- *Umění předložit vybrané programy v pravý čas, tj. ve správnou hodinu, ve správný den, také však ve správné, promyšlené souvislosti a návaznosti, nikoli v náhodné kombinaci.“ (Hanuš, 2009, s.153)*

Každý organizátor potřebuje získat praktické zkušenosti, aby zvládl trojí umění dramaturgické. Dramaturg by měl být schopen improvizovat a nebát se fantazie. V dramaturgii jde hlavně o vytváření atraktivních činností, dostávat člověka do velkého množství interakcí a poskytovat mu možnosti k projevení vlastní individuální stránky osobnosti. (Hanuš, 2009, s.153)

K dramaturgii akcí se vztahují následující podkapitoly, které charakterizují jednotlivé kroky při tvorbě akcí.

3.1 Cíle

Při plánování jakéhokoliv projektu musíme mít stanovené cíle. Tyto cíle by měly být „SMART“ (specifické, měřitelné, akceptovatelné, realistické a termínované). K hlavním cílům zážitkové pedagogiky patří výchova, a mnoho dalších cílů, které jsou jen těžko měřitelné. Naopak termínované cíle jsou u zážitkové pedagogiky celkem jednoduché, protože každá akce trvá jen omezené období. V tomto případě se můžeme pokusit cíle naplnit, další tři charakteristiky cílů je ovšem důležité zohlednit:

- „*Specifické cíle: čím konkrétnější, tím lepší.*
- *Akceptované všemi: všichni instruktoři by měli cíle přijmout za své.*
- *Realistické cíle: nechtít toho příliš mnoho současně.*“ (Pelánek, 2013, s.64)

Cíle mohou být tedy zaměřené na několik oblastí: účastníky, kolektiv a vztahy, instruktory, okolí nebo univerzální (zaměřené na pestré trávení volného času). S cíli souvisí i cílová skupina pro kterou je akce realizována. Nejdříve si stanovujeme cílovou skupinu a poté připravujeme cíle akce. Při sestavování programu máme cíle vždy na očích, abychom při nejasnostech v programu mohli reagovat na stanovené cíle. (Pelánek, 2013, s.64-65)

„Cíl je základní stavební jednotkou každého projektu.“ Cíle by měly být sestavovány od nejjednodušších po ty složitější. Hlavního cíle můžeme dosahovat pomocí cílů dílčích. (Prášilová, 2006, s.78-79)

3.2 Téma a příběh

Téma akce by mělo spojovat hry velmi volně, nemusí být přímo vysloveno, ale účastníci by jej podle programu měli být schopni najít. Téma má být zajímavé a hlavně aktuální pro cílovou skupinu akce. Hlavní téma musí procházet celým programem, ale může mít i svoje podtémata, která například specifikují jednotlivé dny. (Pelánek, 2013, s.66)

Příběh není moc podstatný, pokud má akce silné téma. Příběh akce ovšem vyžaduje přesnou návaznost her. Příběh akce je pouze prostředek a nikdy jej nemůžeme brát jako cíl. Příběh by nás neměl svazovat, tak abychom obětovali zajímavost her. Rozdíl mezi tématem a příběhem je v tom, že příběh je vždy jasný hned od začátku a účastníci by se v něm měli orientovat. (Pelánek, 2013, s.66-67)

3.3 Fáze akce

Každá akce má několik fází. Charakter a délka je vždy rozdílná podle typu akce. Mezi tyto fáze řadíme: před akcí, začátek akce, jádro akce, vrchol akce, závěr akce a po akci.

Před akcí: Do této kategorie patří hlavně propagace akce. Nejdůležitější je příprava instruktorů na akci a příprava akce samotné.

Začátek akce: První dojem je vždy důležitý, slouží k poznávání účastníků a ke vzájemnému seznamování. Vhodné jsou seznamovací hry a hry pro utužování kolektivu. Na začátek volíme hry jednoduché a s jasnými pravidly.

Jádro akce: Intenzita programu je stupňována. Hry volíme náročnější jak na psychiku, tak i fyzické. V půlce časového trvání akce (u 10-ti denních, během 5-tého dne) by mělo přijít menší zvolnění v programu, které poslouží jako odpočinek pro všechny účastníky akce. V druhé polovině programu přicházejí hry složitější. Tempo posledních dní můžeme volit volnější, protože účastníci mají nad čím přemýšlet a taky potřebují vstřebat zážitky.

Vrchol akce: Závěr akce by měl být nezapomenutelný a hlavně velkolepý. Měl by i elegantně ukončovat celou akci.

Závěr akce: Na každém konci akce by nemělo chybět ohlédnutí za uplynulými dny. Toto ohlédnutí může být realizováno různými formami. Účastníci by měli mít možnost popovídat si a v klidu se rozloučit mezi sebou. Odjezd se vždy snažíme udělat příjemný a v pozitivní atmosféře.

Po akci: Účastníkům můžeme zaslat po akci dopis, který může obsahovat například adresář na instruktory, odkazy na sdílené fotografie nebo také odkaz na výstup z akce (kronika akce).

(Pelánek, 2013, s.67-69)

Některé fáze už se v současnosti realizují velmi minimálně. Po akci už jen málo instruktorů kontaktuje jedince z akce. Většina informací je předána ještě na akci jako například kde naleznou fotky nebo elektronickou kroniku akce.

3.4 Skladba programu

Po ujasnění cíle akce a tématu nebo příběhu můžeme pokračovat ve skládání programu akce. Skladbě programu by měl být věnován velký důraz, aby některé hry nevyzněly do ztracena.

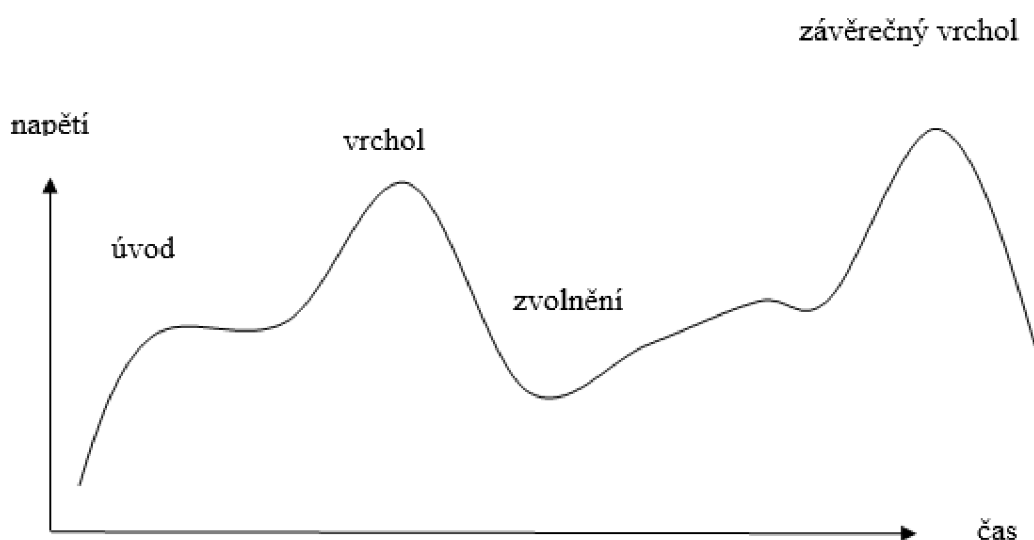

Schéma 3-Skladba programu (zdroj: Pelánek)

Na křivce můžeme sledovat atmosféru akce. Vždy by měla atmosféra růst a gradovat v polovině akce má nastat první vrchol napětí akce a poté mírné zvolnění (jak bylo zmíněno ve fázích akce). Závěr akce by měl zase gradovat. Celá skladba akce by měla odpovídat fázím akce, ale nikdy se jich nedržíme dogmaticky. (Pelánek, 2013, s.70-71)

Při tvorbě programu musíme vždy myslet na cíle a vybíráme hry, které nám pomohou k dosahování stanovených cílů. Když máme vytvořenou kostru programu, tak můžeme doplňovat program. A vždy u doplňování programu kontrolujeme, zda jsou hry v souladu s cíli akce.

„Pokud si se skladbou programu chceme opravdu vyhrát, můžeme zvážit následující otázky: Jaký je cíl konkrétních dnů? Co účastníci měli tento den zažít? Jak by se účastníci měli cítit těsně před usnutím? Co by se jim mělo honit v hlavě, co by měli očekávat od zbylých dnů akce? V jaké fázi skupinové dynamiky by účastnická skupina měla

být?“ Pokud nemáme program dobře nachystaný měli bychom se řídit následujícími radami:

- Pohyb, běhání a nezávazné hry se snažíme zařadit ráno a dopoledne
- V odpoledních hodinách můžeme využít myšlení, tvoření a diskuzi
- Na večer se snažíme plánovat hry tajemné, s atmosférou příjemnou anebo naopak hry akční v terénu
- Bodů výše uvedených se nikdy nedržíme za každou cenu jinak by byl program nudný a nezábavný
- Noční hry jsou jako koření – stačí jich použít málo na okořenění. Noc vyhraujeme hlavně na spánek.
- Vždy po jídle necháváme čas na vytrávení – nenutíme účastníky hned běhat nebo myslet. Chvilí po jídle volíme aktivity nenáročné (manuální tvorba, vysvětlování složitějších pravidel hry, odpočinek...) (Pelánek, 2013, s.71-72)

Při skládání her musíme myslet na návaznost her. Každá hra navozuje svoji atmosféru a pokud zvolíme špatnou hru můžeme narušit celý den. Vždy musíme věnovat pozornost fyzické či psychické únavě účastníků. Pokud budou fyzicky vyčerpaní nemohou se v další fyzické hře správně adaptovat. Každý program akce by měl být pestrý, střídáme pohyb, myšlení, napětí nebo uvolnění. Ne vždy musíme volit od všech složek stejně. Pestrý program je důležitý pro všechny účastníky, aby si každý přišel na své a naučil se něco nového. Pestrost by měla souviset: se seznamovacím cílem, se zaměřením, s prostředím, se soutěživostí a s náročností. Tyto typy můžeme střídat, tak aby se všichni účastníci seznámili, pomocí pohybových nebo myslících her, ať už venku nebo uvnitř za pomoci soutěživosti nebo samostatnosti. (Pelánek, 2013, s.72-73)

3.5 Evaluace projektu

Každý program by měl mít své zhodnocení neboli evaluaci. Hanuš ve své knize popisuje pět logicky propojených částí evaluace.

- 1) Evaluace prvního řádu je realizována před začátkem projektu. Používá se při tvorbě dramaturgie, ve které sbíráme a analyzujeme informace o účastnících, cílech a prostředí. Její vznik je výchozí částí projektu.

- 2) Evaluace druhého řádu je používána v reálném projektu. Vyhodnocuje reakci účastníků na program, cíle programu, jak se vyvíjí skupinová dynamika i to, jak se jednotliví účastníci ztotožňují s projektem.
- 3) Evaluace třetího řádu vzniká při aktuálním hodnocení proběhlého projektu. S tímto hodnocením souvisí názory všech účastníků (jednotlivců i skupin, instruktorů) na proběhlý projekt. Toto hodnocení přichází na konci projektu, kde jsou hodnoceny cíle, program, skupina účastníků.
- 4) Evaluace čtvrtého řádu probíhá s odstupem dvou měsíců, kdy oslovujeme naše účastníky otevřenými otázkami a žádáme je o vyjádření k programu, instruktorům tématu kurzu nebo i k využití lokality.
- 5) Evaluace pátého řádu je nejtěžší část hodnotícího procesu. Zde sledujeme, kolik dovedností a vědomostí si účastníci převzali do běžného života. Kde projekt zapůsobil a co vše změnil.

Až po páté evaluaci bychom měli pečlivě vypracovat závěrečnou zprávu z projektu.
(Hanuš, 2009, s.95-96)

4 Metody výuky

V této kapitole budou zahrnuty důležité informace z oblasti metodologie a také informace o výukových metodách. Všechny zmíněné pojmy budou využity pro praktickou část práce.

Jsou základem školní didaktiky. Z tohoto pohledu metody výuky chápeme jako cestu ke stanovenému cíli výuky. Můžeme ji také charakterizovat jako systém činností učitele ve výuce a aktivitu žáka. Interakci žáka a učitele můžeme chápat jako spolupráci, kdy učitel bere na vědomí psychologické, sociální a somatické individualizace jedince a žák se ztotožňuje se stanovenými cíli výuky. (Kalhous, Obst, 2009, s. 307)

Výukové metody můžeme klasifikovat podle různých kritérií. Pro tuto práci je nejdůležitější klasifikace podle didaktického aspektu. Tento aspekt dělíme na tři skupiny a to metody slovní, metody názorně demonstrační a metody praktické. V následující části budou definovány ty nejdůležitější pro část praktickou.

Metoda monologická

- Vysvětlování se nejčastěji využívá při osvojování pojmového učiva. Důležitým rysem je logika výkladu. Zahrnuje popis jevů a usměrňuje myšlení žáka. Je důležité udržet kontakt žáka s učitelem, takže tempo řeči je přiměřené a srozumitelné.

Dialogická metoda

- Rozhovor patří k nejstarším metodám didaktiky. Tato metoda je založena na formě otázek a odpovědí. Tato forma objasňuje problém a vede žáky k novým poznatkům. (Skalková, 2007, s. 188-190)

Metody názorně demonstrační

Tyto metody vedou žáka do přímého styku s poznávanou skutečností, což obohacuje jejich představy a z abstraktních pojmů se stávají skutečné. Ve výuce jsou využívány metody pozorování předmětů a jevů, předvádění činností a předmětů, demonstrace statických obrazů a projekce. (Skalková, 2007, s.195)

Metody praktické

Hlavním pramenem poznávání je u těchto metod přímá činnost žáků a manipulace se skutečnými předměty. Praktické metody výuky jsou různého zaměření. V této metodě výuky si žáci osvojují pracovní postupy a dovednosti a samozřejmě se učí pracovat soustředěně a kulturně. Při těchto metodách je důležitá instruktáž od učitele. Při této metodě je velice důležité, aby se žáci aktivně zapojovali do různých fází předváděných úkonů. (Skalková, 2007, s.196-198)

Dalšími důležitými metodami výuky jsou hra, metody simulační a situační a metody opakování a procvičování vědomostí.

V současné době je hra velmi významnou metodou výuky. Ve výuce je využíváno mnoho druhů her. Při hrách didaktických a s pravidly si žák osvojuje dodržování stanovených pravidel a tím je podporována jeho socializace a také jeho sebekontrola. Při této metodě probíhá učení nenásilnou formou a z vlastního zájmu. (Skalková, 2007, s.199)

Metody simulační a situační uvádějí žáka do analýzy problémů, které se mohou stát v běžném životě. Žáci touto metodou získávají dovednosti a učí se řešit problém. U těchto metod je velice důležitá aktivní účast žáků. (Skalková, 2007, s.200)

Metoda opakování a procvičování dovedností je využívána při opakování: probraného učiva, po skončení větších tematických celků, závěrečné (na konci školního roku) a na počátku školního roku. U této činnosti je předpokladem vyvolání aktivního vztahu všech žáků k opakování. K opakování bývá využito různých forem, aby bylo dosaženo různorodosti činností (frontální rozhovor, kresba, vyprávění žáka, řešení problémů, exkurze, ...). (Skalková, 2007, s.203)

5 Rámcové vzdělávací programy

Rámcový vzdělávací programy jsou jedněmi z hlavních kurikulárních dokumentů ve vzdělávání. Tyto dokumenty spadají pod Národní program rozvoje vzdělávání v ČR (tzv. Bílá kniha), který je ukotven v zákoně o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání č. 561/2004 Sb. (školský zákon). Bílá kniha vymezuje vzdělávání jako celek a rámcové vzdělávací programy konkretizují obsahy vzdělávání na různých školních úrovních. Podle rámcového vzdělávacího programu si jednotlivé školy vytváří Školní vzdělávací programy. (Rámcový vzdělávací program, NUV, [online])

5.1 Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání (RVP ZV)

RVP ZV vymezuje obsah vzdělávání, očekávané výstupy a učivo, specifikuje klíčové kompetence, kterých by mělo být na konci základního vzdělávání dosaženo a také je podkladem pro stanovení přijímacích zkoušek na střední školy.

Podle RVP ZV jsou tyto klíčové kompetence: kompetence k učení, kompetence k řešení problémů, kompetence komunikativní, kompetence sociální a personální, kompetence občanské, kompetence pracovní.

"Cíle základního vzdělávání:

- *umožnit žákům osvojit si strategie učení a motivovat je pro celoživotní učení;*
- *podněcovat žáky k tvořivému myšlení, logickému uvažování a k řešení problémů;*
- *vést žáky k všestranné, účinné a otevřené komunikaci;*
- *rozvíjet u žáků schopnost spolupracovat a respektovat práci a úspěchy vlastní i druhých;*
- *připravovat žáky k tomu, aby se projevovali jako svébytné, svobodné a zodpovědné osobnosti, uplatňovali svá práva a naplňovali své povinnosti;*
- *vytvářet u žáků potřebu projevovat pozitivní city v chování, jednání a prožívání životních situací; rozvíjet vnímavost a citlivé vztahy k lidem, prostředí i k přírodě;*

- učit žáky aktivně rozvíjet a chránit fyzické, duševní a sociální zdraví a být za ně odpovědný;

- vést žáky k toleranci a ohleduplnosti k jiným lidem, jejich kulturám a duchovním hodnotám, učit je žít společně s ostatními lidmi;

- pomáhat žákům poznávat a rozvíjet vlastní schopnosti v souladu s reálnými možnostmi a uplatňovat je spolu s osvojenými vědomostmi a dovednostmi při rozhodování o vlastní životní a profesní orientaci." (Rámcový vzdělávací program, NUV, [online])

RVP ZV obsahuje také minimální doporučené výstupy, na které mohou být sníženy výstupy v případě, že žák nezvládá běžné výstupy RVP ZV. Vzdělávání podle minimálních doporučených výstupů může v Doporučení pro školu doporučit poradenské zařízení (pedagogicko psychologická poradna – PPP nebo speciálně pedagogická poradna – SPC). Běžně se podle těchto minimálních doporučených výstupů vzdělávají žáci s lehkým mentálním postižením.

5.2 Rámcový vzdělávací program základní školy speciální (RVP ZŠS)

RVP ZŠS navazuje svým obsahem na RVP ZV, který pomocí minimálních doporučených výstupů upravuje také vzdělávání žáků s lehkým mentálním postižením. Rámcový vzdělávací program pro základní školy speciální respektuje opožděný psychomotorický vývoj a jejich fyzické a pracovní možnosti. Také umožňuje používání podpůrných opatření a umožňuje úpravu výuky podle potřeb žáků. Vymezuje obsah vzdělávání a specifikuje klíčové kompetence, také stanovuje základní úroveň vzdělávání.

K utváření klíčových kompetencí v RVP ZŠS se musí věnovat veškerý obsah i činnosti vzdělávání, které jsou ve škole realizovány. Při respektování specifických potřeb žáků jsou preferovány hlavně kompetence komunikativní, kompetence sociální a personální a kompetence pracovní. Každý žák na konci základního vzdělávání dosahuje takových klíčových kompetencí, které jsou možné při jejich schopnostech. (Rámcový vzdělávací program, NUV, [online])

"Cíle vzdělávání

- vést žáky k všestranné a účinné komunikaci
- pomáhat žákům, aby poznávali své schopnosti a možnosti a využívali je v osobním i pracovním životě
- umožnit žákům osvojit si strategii učení a motivovat je k učení
- podněcovat žáky k myšlení na podkladě názoru a k řešení problémů
- rozvíjet u žáků schopnost spolupracovat a respektovat práci a úspěchy vlastní i druhých
- připravovat žáky k tomu, aby si uvědomovali svá práva a naplňovali své povinnosti
- vytvářet u žáků potřebu projevovat pozitivní city, vhodné projevy v chování, jednání, prožívání životních situací; rozvíjet vnímavost a citlivé vztahy k lidem, k okolnímu prostředí i k přírodě
- učit žáky chránit vlastní zdraví i zdraví jiných
- vést žáky k ohleduplnosti k jiným lidem a učit je žít společně s ostatními lidmi" (Rámcový vzdělávací program, NUV, [online])

Některé cíle se v obou rámcových vzdělávacích programech shodují. Podle rámcového vzdělávacího programu si každá škola vytváří svůj vlastní školní vzdělávací program (ŠVP). Základní škola, na které byla realizována škola v přírodě, má školní vzdělávací program pro základní školu a základní školu speciální. V těchto dokumentech nejsou samostatně vytyčeny tematické okruhy pro školu v přírodě, ale lze najít shodu v některých výstupech vzdělávacích oblastí.

6 Organizace školy v přírodě

Škola v přírodě byla organizována na Základní škole v menším městě s počtem obyvatel kolem 10 000.

Tato škola je zřízena podle § 16 odst. 9. školského zákona č. 561/2004 sb., který upravuje vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami. Zřizovatelem školy je Olomoucký kraj.

Celý program byl realizován na škole v přírodě, kterou škola organizovala v měsíci červnu. Pro ubytování byla vybrána chata v oblasti Jeseníků přesněji v obci Karlov pod Pradědem. Celého pobytu se zúčastnilo 27 žáků z různých ročníků obou stupňů vzdělávání a 9 pedagogických pracovníků (učitelé, asistenti pedagoga, vychovatel).

Důležité kroky při organizaci	
Nalezení vhodného místa a ubytování	Přípravení programu
Zajištění dopravy na místo	Zajištění pedagogického dohledu
Oslovení žáků	Vytvoření dokumentace
Rozpis žáků a pedagogických pracovníků na pokoje	Rozdělení denních služeb pedagogických pracovníků

Tabulka 1 – důležité kroky při organizaci

Kalendář organizace akce	
Leden	Výběr vhodného místa k pobytu
Leden	Zvolení termínu pobytu
Leden	Zvolení chaty ve vybrané destinaci
Leden	Domluvení dopravy
Leden	sestavení plánu akce
Únor	Informativní lístky pro zákonné zástupce
Březen	Vytvoření závazných přihlášek
Březen	Rozdání dokumentů žákům (přihlášky, papír s lékařským posudkem, bezinfekčnost)
Březen	Informativní schůzka pedagogických pracovníků
Duben	Dotváření plánu akce
Květen	Schůzka pedagogických pracovníků nad rozpisy služeb a plánem akce
Červen	Realizace akce
Červen	Zhodnocení akce a sepsání závěrečné zprávy

Tabulka 2 – kalendář organizace akce

Celá organizace školy v přírodě je naznačena v kalendáři. Jak můžeme vidět začíná během měsíce ledna a pokračuje v dalších měsících.

Na začátku celé akce je důležité vybrat správné ubytování, které splňuje všechny požadavky školy. Důležitá je pro nás možnost samostatného ubytování, dále poloha a velikost celého areálu. Na výběru místa se domlouvá celý pedagogický sbor, který dává návrhy na různá místa, a nakonec musí vybrat cílové místo. Vždy se snažíme vybrat oblast, kterou alespoň někdo z nás zná a ví jaká turistická místa se dají navštívit.

Pro rok 2019 bylo zvoleno místo poblíž Karlovy Studánky s možností vystoupat na horu Praděd. Nakonec byla vybrána oblast Karlov pod Pradědem. Chatu jsme vybírali dle venkovního zázemí i podle možnosti hromadné dopravy. Pro vyžití venku je zapotřebí ohniště, hřiště a pro menší žáky také dětské hřiště. Areál chaty Edison byl vybrán i z důvodu možnosti posezení hned vedle chaty a umožněním ubytování na 4 dny a 3 noci. Zároveň zastávka hromadné dopravy byla kousek od chaty.

Následujícím krokem pro nás bylo sestavení plánu akce, který vytvářeli všichni pedagogové pro jednotlivé třídy. V tomto plánu byly zohledněny tematické plány na daný měsíc.

Dalším krokem je zajištění autobusu, který nás odveze na místo. Jelikož ve městě není moc dopravců poskytující zájezdové autobusy zbyla nám jediná možnost, a to přepravní společnosti Vojtila. Takže jsme dopravce kontaktovali a domluvili si termín a finanční částku za přepravu.

Při řešení chaty a dopravy už jsme žákům rozdávali informativní lístky o škole v přírodě pro rodiče. Tento lístek byl převážně informativní, abychom věděli s kolika žáky a ze kterých tříd máme počítat. Byla to spíše zpětná vazba o počtu účastníků na plánovaný pobyt.

Po zjištění počtu žáků byly vytvořeny závazné přihlášky na školu v přírodě, které rodiče vyplnili a začali nosit finanční částku, kterou určila ředitelka školy. Další dokument, který museli rodiče zařídit, byl zdravotní posudek. Formulář na zdravotní posudek má škola vytvořený a žákům byl přiložen k přihláškám na školu v přírodě. Tyto přihlášky už byly závazné a účast žáků nemohla být zrušena.

Všechny přihlášky se zakládaly spolu se zdravotními posudky do šanonu. Peníze se odevzdávaly vždy za třídu ředitelce školy, která měla na starost finanční stránku pobytu. Šanon s posudky a přihláškami jsme museli vzít s sebou na pobyt, jelikož tam byly základní informace o žácích, kontaktní údaje na zákonné zástupce a jejich zdravotní omezení.

Na konci měsíce března byla první informativní schůzka pedagogických pracovníků, která se týkala organizace školy v přírodě. Na této schůzce byly řešeny počty žáků z jednotlivých tříd a vytvoření plánů jednotlivých tříd a ročníků pro realizaci výuky na chatě. Tyto plány jsme později použili k vytvoření kompletního plánu akce.

Další schůzka pedagogů byla realizována v květnu. Na této schůzce bylo projednáváno:

Rozdělení žáků a pedagogů do pokojů, noční dohled nad žáky, rozpis dohledů během dne a potřebné pomůcky, které se musely zajistit na plánovaný pobyt.

Rodičům byly sděleny podrobné informace o blížícím se pobytu na škole v přírodě. Všechny informace byly předány zákonným zástupcům pomocí informačních letáčků, ke kterým byl připojen i seznam s věcmi, které budou žáci potřebovat s sebou. Letáček obsahoval kromě seznamu věcí i informace o času a místě odjezdu, času příjezdu zpět do města, kontakt na vedoucího pobytu a také informace o místě pobytu.

U autobusu musel každý zákonný zástupce odevzdat prohlášení o bezinfekčnosti, které zákonní zástupci obdrželi již spolu s informačním letáčkem. Takže s sebou vedoucí školy v přírodě vezla přihlášky, zdravotní posudky, kopie kartiček pojišťovny a u autobusu vybrané prohlášení o bezinfekčnosti.

U žáků, kteří užívají léky si ještě zdravotník akce vybral všechny léky od zákonných zástupců spolu s instrukcemi k podávání léků. Tyto informace byly uvedeny i ve zdravotním posudku dítěte.

Po realizaci celého pobytu byla sepsána krátká zpráva o průběhu. Ve zprávě byl shrnut program pobytu, ubytování i úrazy které proběhly na pobytu. Zprávou byl zhodnocen celkový průběh pobytu i návrh na zkrácení pobytu na 2 noci a 3 dny z důvodu náročnosti akce.

7 Plán akce

V této kapitole bude popsán podrobný plán programu školy v přírodě. Budou zde zahrnuty i cíle a téma akce, která vychází z cílů školy v přírodě.

7.1 Režim dne

Každý den bude řízen podle denního režimu. V době mimo tyto časy bude pro žáky naplánovaný program. Během celého pobytu bude hodnocen i úklid na pokojích.

7:15	Budíček
7:40	Rozcvička
8:00	Snídaně
12:00	Oběd
12:30 – 14:00	Polední klid
18:00	Večeře
21:00	Večerní klid 1. stupeň
22:00	Večerní klid 2. stupeň

Tabulka 3 - Režim dne

Režim dne doplňuje tabulka s plány aktivit, která počítá s časovými prodlevami vždy během jídel. Proto nemá tabulka s aktivitami časové rozmezí, ale je dělena na tři části (po snídani, po obědě a po večeři). V programu pro školu v přírodě, jsou sloučeny tematické plány všech tříd a ročníků, aby bylo možné program realizovat skupinově. Program byl tvořen s ohledem na možnosti využití okolního prostředí a plnění cílů výuky, které směřovaly ke stanovenému plánu výuky.

Pondělí	Ubytování, procházka na seznámení s okolím	Seznamovací hry, sportovní a soutěživé hry	Opékání špekáčků a zpěv s kytarou
Úterý	Výukový blok matematika a český jazyk ve venkovním prostředí, výtvarné činnosti	Procházka s poznáváním rostlin a živočichů, hry v přírodě, stavba domečků, soutěživé hry u chaty	Míčové hry, Večerní hry u ohně
Středa	Celodenní výlet – výšlap na Praděd spojený s poznáváním okolí	Návštěva horské služby, opakování základní první pomoci Aktivity podle volby žáků	Večerní karneval, společenské hry a soutěže
Čtvrtek	Zabalení věcí a úklid chaty	Rozdávání cen a diplomů, krátké zhodnocení školy v přírodě	

Tabulka 4 - Program školy v přírodě

Program pro nepříznivé počasí byl odlišný. Pro žáky byly nachystány pracovní listy týkající se přírody a zvířat. Byly přichystány různé výtvarné pomůcky a také zábavné i vzdělávací stolní hry. Program pro příznivé počasí byl navrhnout a připraven, jednotlivé konkrétní aktivity však volili pedagogové podle momentálního psychického rozpoložení žáků a v reakci na jejich aktuální potřeby.

Cíle a téma školy v přírodě:

Cílem celé školy v přírodě je seznámit žáky s přírodou pomocí her a zábavných programů a jiných výukových metod. Dalším cílem bylo utužování kolektivu mezi žáky naší školy. Hlavní cíl školy v přírodě můžeme rozdělit i na cíle dílčí:

- Žáci si zopakují turistické značky
- Žáci se prakticky naučí používat turistické značky
- Žáci budou aktivně trávit čas

- Žáci vyjmenují základní pravidla chování při horské turistice
- Žáci se zdokonalí v kreativních činnostech
- Žáci dokážou spolupracovat ve skupině
- Žáci projevují trpělivosti
- Žáci se řídí pravidly her
- Žáci dokáží udržet pořádek v pokoji a ve svých věcech

Hlavním tématem akce je příroda, poznávání rostlin, živočichů a krajiny, jakožto prostoru, ve kterém žijeme a který je třeba chránit. Jelikož většina žáků žije ve městech a pochází z horších sociálně kulturních podmínek, kdy většinu volného času tráví v ulicích města, nejezdí na výlety ani dovolené, bylo hlavním cílem žákům představit krajinu horské oblasti, krásu přírody, její harmonizační účinky na člověka, umožnit žákům zažít fyzickou aktivitu v horách, uprostřed lesa na čerstvém vzduchu, a to všechno ve skupině vrstevníků, se kterou se znají a mohou v ní své zážitky bezpečně sdílet.

8 Realizace projektu škola v přírodě

Celá škola v přírodě probíhala v krásné oblasti jesenických hor. Pro žáky jsme měli připraven pestrý program, který počítal i se špatným počasím. Pro jednotlivé ročníky byly nachystány různorodé aktivity jak v exteriéru, tak i ty, které by se případně daly realizovat v interiéru chaty.

Na školu v přírodě bylo vysláno 9 pedagogických pracovníků. Před odjezdem byl připraven rozpis služeb pedagogů, který určoval kdo má ve který čas svoji službu (denní i noční). Každý měl na starost v určité části dne určitou skupinu žáků. Po většinu času dopoledne byli v rozpisu zapsáni třídní učitelé u svých tříd spolu s asistenty pedagoga a odpoledne byli u tříd napsáni jiní pedagogové s pedagogickými asistenty.

Žáci, kteří nevyjeli na školu v přírodě, měli ve škole normálně probíhající výuku se zbylými pedagogickými pracovníky.

Během dopoledních hodin, měl každý ročník v plánu výukové hodiny. K výuce byly využity všechny možné prostory – jak vnitřní, tak i venkovní terasa, tak aby žáci měli dostatek místa a klid na práci. Odpoledne byla vyplněna pohybovými aktivitami nebo činnostmi rukodělnými.

8.1 Rozpis realizace denního programu

V této kapitole budou popsány dny, které byly realizované na škole v přírodě s podrobným popisem aktivit.

Na každý den byl naplánovaný budiček a rozcvička. Budiček probíhal pomocí hry na flétnu v každém pokoji zvlášť, aby se žáci mohli probouzet pomalu a nenásilně a měli čas uvědomit si, kde se probouzejí. Pro některé žáky to byl první výlet bez rodičů. Po ranní hygieně probíhala rozcvička na trávníku u chaty, kde se žáci protáhli a poté si zahráli svoji oblíbenou hru na rybičky a rybáře nebo Honzo vstávej!. U těchto her se trochu proběhli a také se probrali. Na snídani jsme většinou přicházeli později, protože hlavně mladší žáky ranní běhací hry velmi bavily.

8.1.1 Pondělí

Na určené místo jsme dorazili kolem desáté hodiny. Žáci byly poučeni o chování na chatě a jejich následujícím programu. Hned po příjezdu si žáci vybalili svá zavazadla a ubytovali se podle rozpisu, se kterým byli seznámeni po příjezdu. Na dveřích každého pokoje byl nalepen papír se jmény žáků a pedagogů, abychom zjednodušili orientaci po chatě. Po vybalení zavazadel a rozmístění žáků, jsme žáky svolali na hřiště náležící k chatě a rozdělili jsme se do skupin. Skupiny byly určeny podle ročníků – 1. stupeň a 2. stupeň. Rozdělení bylo nutné z důvodu rozlišných potřeb a možností každé skupiny. Každá skupina s určitým počtem pedagogických pracovníků vyrazila na jinou stranu v okolí chaty. Žáci 2.stupně dostali na začátku trasy za úkol sledovat ukazatele a také turistické značky. První stupeň měl za úkol donést na chatu jednu rostlinu a kamínek, který po cestě potkají. Po návratu obou skupin k chatě jsme si sdělili zážitky a hlavně poznatky z okolí, které sloužily k dalšímu pobytu na chatě. Žáci prvního stupně byli seznámeni hlavně s rostlinami, které donesli buď za pomoci žáků z druhého stupně nebo pedagogických pracovníků. Žáci druhého stupně seznámili ostatní s nejbližšími i vzdálenějšími turistickými místy v okolí, které si zapamatovali z ukazatelů. Někteří si pamatovali i barvu turistické trasy, po které k cíli dorazí.

Po prvním seznámení s okolím následoval oběd a polední klid, kde si žáci mohli zahrát stolní hry, anebo odpočívat na svém pokoji. Někteří pedagogové měli dohled nad žáky a ostatní plánovali aktivity na odpoledne.

Po poledním klidu byli žáci rozděleni do stejných skupin jako po příjezdu. Každý si měl vzít sportovní obuv, batoh a pití se svačinou. Skupina prvního stupně měla v plánu jít na menší okruh okolo chaty. Součástí programu byly soutěživé hry na louce, které měly pomoci žákům se vzájemně seznámit, protože skupiny byly tvořeny žáky několika tříd.

Žáci druhého stupně vyšli na blízký turistický bod Mravencovka. Po cestě hráli oblíbenou hru „klíště“ (kolíček na batohu) a rozhlíželi se po přírodě, kterou procházeli a sbírali šišky. Jejich úkolem bylo donést za jednotlivce co nejvíce šišek do cíle. V cíli si mohli odpočinout a sníst si svačinu, kterou si nesli v batohu. Na menším plácku se dozvěděli, jaké bude další využití šišek, které cestou nasbírali. Jejich úkolem bylo házení šišek na cíl. Šišky jsme dali dohromady a každý měl 5 pokusů v hodů na cíl. Každý žák si nasbíral určitý počet bodů za sebe i pro svoji třídu. Po házení šišek na cíl si ještě rádi

zahráli hru „Na slepou bábu“ a poté se vydali na cestu zpátky k chatě. Zpáteční cesta už pro ně byla příjemnější, protože šli z kopce.

Na chatě se obě skupiny žáků setkaly a sdělovali si zážitky z proběhlého odpoledne. Jelikož byl ještě čas do večere, tak si někteří zahráli míčové hry, anebo jen tak odpočívali poblíž chaty.

Po večeri jsme měli domluvené opékání špekáčků a zpívání u táborového ohně. Na přípravě ohniště se účastnili hlavně žáci druhého stupně, ale pomohli i žáci prvního stupně, kteří šli do okolí hledat klacíky a šišky na rozdělení ohniště. Než se vrátili s šiškami a klacíky, tak žáci druhého stupně byly informování o bezpečném rozdělování ohně v přírodě a možnostech zapálení ohně bez zapalovače a sirek.

Po rozdělení ohně dostal každý, kdo chtěl špekáček a mohl si opéct nad ohněm. Doprovodem k celému táboráku byla hra na kytaru. Žáci si mohli zazpívat své oblíbené písničky z hudební výchovy a naučili se i některé nové písně, které neznali. U táboráku si žáci stále sdělovali zážitky z celého dne. Zahráli jsme si i tichou poštu.

V průběhu táboráku byli mladší žáci doprovozeni do chaty a starší žáci si mohli pustit písničky z telefonu, protože hra na kytaru byla ukončena. U písniček si starší žáci začali i povídat. Nejdříve se bavili o oblíbených filmech a nakonec jsme skončili u strašidelných hororů. Každý sdílel s ostatními, co viděl a o čem slyšel. Ke konci se zapojili do hovoru i dospělí a vyprávěli různé historky. Před večerkou jsme uhasili oheň a šli do chaty.

Nakonec i starší žáci šli chvíli před večerkou do chaty, aby se uložili k nočnímu klidu.

Po uložení všech žáků se sešli všichni pedagogičtí pracovníci a upravovali předem naplánovaný program. Důvodem změny programu bylo nepříznivé počasí, které bylo hlášeno na další den.

Během noci probíhalo opakovaně uklidňování a uspávání žáků, kterým bylo smutno, nebo se báli tmy. I tato aktivita přispěla k prohloubení vztahů mezi pedagogy a žáky. Žáci se ujistili, že se mohou na pedagogy s čímkoli obrátit a že jim budou nápomocni.

Zvolené aktivity

Cílem dopolední aktivity bylo seznámení žáků s turistickými značkami a orientace žáků v okolní přírodě. Tento cíl byl zvolen z důvodu opakování učiva Zeměpisu. K dosažení těchto cílů sloužila menší procházka po okolí, kde se žáci seznámili s turistickými značkami, aby se mohli orientovat v okolní přírodě. Tyto cíle byly naplněny pomocí metody názorně demonstrační (názorná ukázka turistického ukazatele) a praktické – vytváření dovedností (orientace v prostoru za pomoci turistických značek).

Odpolední cíle aktivit navazovaly na dopolední. Byly rozšířeny o **cíle**: žáci budou projevovat trpělivost, žáci budou věnovat pozornost okolí a žáci si vyzkouší svoji soustředěnost. Těchto cílů bylo dosaženo během cesty na Mravencovku, kdy žáci předávali kolíček v tichosti někomu dalšímu na batoh (trpělivost). Během cesty měli žáci sbírat šišky (věnování pozornosti okolí) a na konci cesty házeli šiškami na cíl (soustředěnost). Během těchto cílů si žáci osvojovali poznatky z přírodopisu a tělesné výchovy. Byly využity metody praktické (manipulování – žáci sbírali předměty). Hra „Na slepou bábu“ byla zvolena spíše z důvodu odpočinku a ucelování kolektivu. V této části si žáci opakovali svoje jména.

U prvního stupně byly zvoleny cíle k opakování učiva prvouky. **Cíl**: Žák rozpozná rozdíl mezi živou a neživou přírodou, žák určí základní názvy rostlin v okolí. Procházka do okolí sloužila k nalezení rostlin a kamínku, aby žáci určili, co je živé a neživé. Poté měli sami říct správný název rostlin, které našli v okolní přírodě. U těchto cílů byly použity metody praktické (vytváření dovedností – žáci si připomenou informace získané v hodinách prvouky).

Hlavními odpoledními **cíli** u prvního stupně bylo: žáci znají jménem všechny své spolužáky, žáci ocení vzájemnou spolupráci. K dosažení těchto cílů posloužily nejdříve hry seznamovací a poté hry v týmech. První část her byla tvořena k zapamatování všech jmen spolužáků a poté k seznámení se základními informacemi o žácích (bydliště, oblíbené jídlo, oblíbená činnost, ...). V druhé části byli žáci rozděleni do týmů, ve kterých museli spolupracovat při plnění různých úkolů. Při těchto činnostech si žáci připomněli učivo z prvouky, matematiky i českého jazyka. Hlavní využitou metodou byly didaktické hry, které pomohly k dosažení stanovených cílů.

Před večeří jsme zvolili volný odpočinkový program, aby si žáci měli čas sdělit dojmy z předešlých aktivit a odpočinout si po fyzické aktivitě.

Aktivity zvolené ve večerním programu měly za **cíl**: žák připraví oheň za pokynů učitele a žák si zazpívá píseň u ohně. K naplnění těchto cílů byly využity metody instruktáže (žáci připravovali ohniště za pomoci slovních instrukcí učitele) a vytváření dovedností (zpěv lidových písní za doprovodu kytary). Zde byly rozvíjeny základní poznatky z hodin pracovních činností a hudební výchovy. Důležitým benefitem pro žáky pak bylo i terapeutické působení hudby v přírodě, společného zpěvu a sledování ohně.

8.1.2 Úterý

Na tento den bylo hlášeno nepříznivé počasí. Jelikož ráno nepršelo rozhodli jsme se vyjít do lesa. Tento den jsme žáky nedělili na stupně, ale zvolili jsme spolupráci starších a mladších.

Žáci utvořili skupinky po pěti až šesti lidech v každé skupině byl jeden pedagog. Zbylí dospělí byli hodnotící tým. Každá skupina dostala na pomoc od pedagogů provázky s igelitovými sáčky. Jejich úkolem bylo vytvořit domeček v lese ať už pro ně nebo pro malé lesní skřítky. Každá skupinka si našla svoje místo a začala hledat potřebný materiál.

Hodnotící tým procházel mezi skupinkami a sledoval, jak se jim daří a kolik ještě potřebují času.

Když všechny skupiny řekly, že mají hotovo, šlo se hodnotit. Hodnocení nebylo vůbec jednoduché, protože žáci i zúčastnění pedagogové byli nápadití. Každá skupina měla ostatním říct, jaké rostliny na stavbu domečku použili. Jelikož se do aktivity zapojili všichni s nasazením, rozhodli jsme se odměnit všechny týmy. Po hodnocení museli žáci posbírat od svých výrobků použité sáčky a provázky. A poté jsme se vraceli cestou k chatě na oběd. Po cestě jsme šli podél potoka, který lákal hlavně starší žáky. Měli jsme ještě čas do oběda, a tak jsme našli místo, kde bylo možné bezpečně do potoka vstoupit a kousek jím jít.

Po návratu na chatu jsme šli na oběd a následoval polední klid, ve kterém žáci převážně odpočívali na pokojích a sdíleli zážitky z dopolední aktivity. Během odpoledního klidu začalo venku vydatně pršet, takže další program byl přesunut do chaty.

Plán na odpoledne byl v celku jasný. Zabavit se ve společenské místnosti. Pro žáky jsme měli nachystané pracovní listy a křížovky zaměřené na přírodu. Všichni jsme se pustili do opakování věcí, které už jsme v přírodě poznali a které nás ještě čekají. Poté jsme žákům rozdali barvy, aby mohli nakreslit obrázek ze školy v přírodě.

Během odpolední svačiny přestalo pršet, a tak jsme se rozhodli pro hry na hřišti. Menší žáci si pro chvíli vystačili s houpačkami, kolotoči a trampolínou, které byly vedle chaty. Někteří si zahráli i oblíbené hry jako: schovávanou, na slepou bábu nebo čáp ztratil čepičku.

Starší si chtěli zahrát míčové hry. Jako první jsme si zvolili přehazovanou. Natáhli jsme si vypůjčenou síť, rozdělili jsme se do družstev a zopakovali jsme si pravidla hry. Tuto hru žáci vydrželi hrát delší dobu, když už je to omrzelo vymýšleli jsme další aktivitu.

Všichni si chtěli zahrát fotbal. Rozhodčí rozdělil žáky do týmů a hra začala. Ve vedlejší chatě se ubytovala škola z Olomouce a přišli za námi na hřiště. Chtěli hrát s našimi žáky fotbal. Nám dospělým to nevadilo a žáci byli rádi, že si zahrají proti někomu novému. Velikou zábavou u fotbalu bylo i vytahování míče z potoku. Chvilími jsme si mysleli, že tam míč končí schválně.

Zápas ukončilo až volání na večeri a žáci se domluvili na remíze.

Po večeri jsme navrhli stolní hry. To zaujalo jenom některé žáky, kteří tedy zůstali a hráli hry s některými dospělými. Ostatní si ještě chtěli hrát venku s míčem a tak jsme se nechali přemluvit aspoň na chvíli. Když se začalo šřit, tak žáci začali uklízet a pedagogové šli chystat večerní hru. Po úklidu jsme všem žákům řekli, aby se oblékli, protože je pro ně venku nachystané překvapení. Venku jsme je seznámili s pravidly večerní hry. Pravidlo celé noční hry bylo: „Chovej se v tichosti“.

Na začátku se museli rozhodnout, zda půjdou sami nebo po dvojicích. Po rozhodnutí a utvoření dvojic se všichni přesunuli na začátek celé trasy. Všem bylo vysvětleno, co mají dělat. Žáci šli po lesní cestě, kde svítily svíčky. Po cestě byly čtyři stanoviště, která žáci poznali podle svíček. Cesta vedla mimo hlavní cestu na břehy. Na všech stanovištích žáci vybírali ze tří možných věcí podle nápovědy, která byla napsána na osvětleném papíře. Všechny stanoviště hlídali pedagogové a na žáky dohlíželi, zda zvolili dobře a doplňovali potřebné věci.

Na prvním stanovišti si žáci měli vybrat něco do čeho zabalí věci – igelitový sáček.

Na druhém stanovišti si měli vybrat – chléb.

Na třetím stanovišti měli zvolit co by si vybrali k chlebu, který nesou s sebou – špekáček.

Na posledním stanovišti měli před sebe natáhnout ruku a čekat – kolega oblečený v prostěradle jim na ruku kápl trochu kečupu a řekl jim ať pokračují podél svíček dál po cestě.

Na konci cesty čekal poslední pedagog, který žáky volal k sobě a čekal až dorazí úplně všichni. Po příchodu posledních žáků jsme se přesunuli zpátky k chatě a vyzvedli všechny pedagogy. Po celé hře žáci věděli, že si ještě opečou špekáček na ohni, který nachystal pedagog, který žáky vysílal na cestu.

Všichni byli nadšení a u ohně si povídali zážitky z právě prožité hry. Po opečení špekáčků byli žáci už značně unaveni, a tak jsme uhasili oheň a vydali se zpátky do chaty.

Zvolené aktivity

Dopolední aktivita měla za **cíle**: žák se učí spolupráci v kolektivu, žák využívá vlastní fantazii a žák dokáže prezentovat skupinovou práci. Aby byly tyto cíle naplněny byly zvoleny metody pracovních činností (vytváření vlastních domečků) a sdělovací (prezentace skupinové práce). Žáci si při této činnosti rozvíjeli jemnou i hrubou motoriku, komunikační schopnosti a také spolupráci v kolektivu.

Odpolední program měl několik **cílů**: žák zvládne pracovat samostatně, žák dokáže nakreslit obrázek přírody, žák prezentuje své poznatky o přírodě, žák dodržuje bezpečnost na dětském hřišti, žák respektuje pravidla hry a žák se při hře řídí pravidly. Všechny výše zmíněné aktivity měly několik metod výuky, které byly zvoleny. První metody byly písemná práce a opakování učiva, kdy žáci vyplňovali pracovní listy. U kreslení obrázku byla zvolena metoda výtvarných činností, kde byl výsledkem obrázek přírody. U všech her byla zvolena metoda didaktických her, kde žáci dodržovali svoji bezpečnost a řídili se pravidly hry. Všechny výše zmíněné činnosti rozvíjely respektování ostatních, samostatnou

práci při řešení úkolů a opakování učiva prvouky a přírodopisu, tvořivou činnost, jemnou i hrubou motoriku a soutěživost.

Program, který probíhal večer měl za **cíle**: žák zvládne projít stezku odvahy a žák dovede správně vyhodnotit situace. Těchto cílů bylo dosaženo pomocí stezky odvahy, u které převažovaly metody motivační (motivace pedagogů před vstupem na stezku i na stanovištích) a samostatné práce (při volbě správného předmětu). Žáci u této činnosti získávali zkušenosti pro budoucí život (trpělivost, správná volba, odvaha).

8.1.3 Středa

Na středu byl naplánovaný celodenní výlet na Praděd. Všichni žáci u snídaně dostali svačinu na celý den. Všichni si sbalili batohy s věcmi.

Vydali jsme se na blízkou autobusovou zastávku, kde jsme žákům připomenuli správné chování v autobuse. Dostali pokyny, že vystupují až po našem pokynu, protože nás čekalo více zastávek. Všichni jsme vystoupili na Ovčárně.

Cesta autobusem byla velmi náročná především pro žáky s poruchou autistického spektra. Vzhledem k přeplněnosti autobusu museli celou dobu stát v těsné blízkosti cizích lidí. Úkolem pedagogů bylo tyto žáky rozptýlit a uklidnit, aby nedošlo k žádném afektivnímu záchvatu, který by donutil skupinu předčasně vystoupit. Žáci i přes znatelný neklid cestu nakonec zvládli a dorazili jsme až do cílové zastávky.

Zde jsme měli domluvenou schůzku s horskou službou. Žáci si na vlastní kůži vyzkoušeli zafixování končetiny nebo celého těla. Dozvěděli se zajímavé informace o horské turistice a slyšeli i historky ze záchrany v horách. Před odchodem na cestu jim byla ještě připomenuta základní první pomoc a hlavně číslo na horskou službu, kdyby se po cestě ztratili nebo se jim stal úraz. Poté se žáci rozdělili do dvou skupin a každá už šla po své plánované trase.

První stupeň šel kratší trasu na Barborku. Pro tyto žáky byly připraveny různé hry. Žáci dostali pracovní listy, které plnili ve dvojicích. V těchto listech vyplňovali různé poznatky z cesty (např. místo výstupu z autobusu, najít v okolí větvičky, popsat obrázky

apod.). Poté si zahráli na schovávanou, také si znovu zopakovali hod na cíl a mohli si ještě postavit menší domeček.

Druhý stupeň se vydal na výšlap na Praděd. Po cestě měli za úkol sledovat turistické ukazatele, aby se neztratili. Jelikož každý šel svým tempem, tak se skupinka žáků trošku roztrhala, ale nakonec všichni došli nahoru. Kdo chtěl mohl se nechat vyvézt na rozhlednu, ostatní čekali dole u bufetu. I když šel každý svým tempem, tak jsme výšlap zvládli opravdu rychle. Po cestě zpátky na Ovčárnu jsme se rozhodli, že pojedeme autobusem do Karlovy studánky, a ještě se s žáky projdeme tam. V Karlové studánce žáci mohli ochutnat vodu z léčivého pramene a sledovat přírodní vodopád.

Při cestě zpátky na chatu jsme nejeli přímým autobusem, takže jsme na přestupné stanici museli čekat 25 minut na spoj. Větší žáci se rozhodli, že poslední úsek cesty zdolají pěšky. Mladším žákům čekání nevadilo, protože hned vedle zastávky bylo dětské hřiště, kde si hráli nebo povídali s ostatními žáky i pedagogy.

Starší žáci šli na chatu pěšky a po cestě měli sledovat okolí, aby nám na konci cesty mohli říct, které stromy se nejčastěji vyskytují ve zdejších lesích. Kousek od chalupy dostali ještě úkol říci, co se jim během dne nejvíce líbilo.

Na chatě byli o chvíli dříve mladší žáci, kteří jeli autobusem. Těm starším to ovšem nevadilo, protože se dozvěděli o připravované diskotéce v maskách. Někteří samozřejmě nabídli pomoc s chystáním společenské místnosti.

Po návratu všech na chatu už na nás čekala večeře. Po večeři následovaly přípravy společenské místnosti. Ten kdo nepomáhal s přípravami místnosti, si vymýšlel a chystal svoji masku, anebo jenom odpočíval po večeři.

Nejstarší žáci se plně zapojili do chystání programu pro mladší žáky, pomáhali s výzdobou a výběrem hudby, vymysleli vstupné na akci i značky na ruku.

Po nachystání všech potřebných věcí, jsme svolali žáky do společenské místnosti. Před vchodem do místnosti byl nachystaný stůl, kde se platilo vstupné. Vstupné do místnosti stálo každého 5 dřepů, po splnění úkolu dostal na ruku provázek z krepáku a mohl vstoupit.

Když jsme se všichni sešli v místnosti, pustili jsme žákům jejich oblíbené písničky. Byli jsme domluveni, že první část večera bude patřit mladším žákům a žáci z druhého stupně to plně respektovali. Po dvou písničkách jim byl představen moderátor celého večera, který uváděl jednotlivé písničky a hry. I s touto funkcí nám pomohli starší žáci. Hned po představení moderátora hráli žáci první společnou hru. Tou byla židličkovaná. Na začátku byly žákům připomenuty pravidla hry. A už jsme všichni tančili okolo židliček a čekali na první vypnutí hudby. Žáky tahle hra opravdu bavila, problém nastal v době, kdy už jich bylo jenom pár v kruhu. Nehrající žáci začali být nervózní a už chtěli hrát něco jiného.

Další společná hra byla „Klokani“. Tato hra byla velice jednoduchá a opravdu zábavná. Každý žák dostal mezi kolena nafouknutý balonek a musel s ním skákat na druhou stranu místnosti. Žáci skákali po skupinkách v pěti lidech. Nejrychlejší žáci ze skupin si pak ještě zasoutěžili spolu.

Po dvou hrách měli žáci pauzu a mohli volně tancovat na puštěnou hudbu. Do společného tance se pustila i většina pedagogů.

Na konci diskotéky, byli všichni žáci pochváleni za masky a ještě si zahráli poslední hru. Tato hra se jmenuje „Poletující balonek“. Žáci si stoupli do kruhu a byla puštěna hudba. Balonkem si pinkali mezi sebou a když hudba ztichla nesměl se balonku nikdo dotknout. Ten kdo se balonku dotknul po vypnutí hudby, vypadl ze hry. Po hře byla puštěna ještě jedna písnička na dobrou noc a mladší žáci se šli chystat na večerku.

Starší žáci zůstali ve společenské místnosti a pustili si pár písniček na přání. Poté už začali uklízet společenskou místnost. Při úklidu si začali sdělovat zážitky z uplynulých dnů. Na všech bylo vidět, že se těší domů, ale zároveň byla cítit i spokojenost a únava.

Po uložení všech žáků do postelí se všichni pedagogičtí pracovníci sešli ve společenské místnosti. Cílem bylo vytvořit diplomy pro všechny žáky. Během večera zhodnotili i uplynulé dny. Jedním z úkolů bylo také vyhodnotit úklid na pokojích. Po všech těchto záležitostech zůstala pouze noční služba a ostatní se šli vyspat na poslední den.

Zvolené aktivity

Celodenní výlet na Praděd měl několik cílů, které byly pro oba stupně vzdělávání stejné. **Stanovené cíle:** žák se umí slušně chovat v hromadné dopravě, žák si osvojí informace k horské turistice, žák dokáže poskytnout první pomoc, žák zvládne správnou orientaci v přírodě, žák dovede odhadnout své síly, žák si prohlédne lázeňské město, naučí se používat slova lázně a léčivý pramen, žák umí rozdělit své finance, žák trénuje svoji trpělivost, žák dokáže prezentovat své myšlenky. Všechny tyto cíle byly stanoveny na celodenní pobyt mimo chatu. Těchto cílů bylo dosahováno pomocí různých metod jako jsou: metoda sdělovací a samostatné práce (slušné chování v hromadné dopravě), kdy si žáci opakovali poznatky z hodin věnovaných dopravní výchově. Metoda dialogická a sdělovací byla použita při dosahování cílů-osvojování informací k horské turistice a poskytnutí první pomoci (žáci mohli diskutovat o možnostech podání první pomoci a také si vyslechli informace o horské turistice). K dosažení cílů orientace v přírodě a odhad sil žáků bylo použito metody systematické pracovní praxe, která využila dřívějších poznatků a prakticky rozvíjela poznatky ze zeměpisu a tělesné výchovy (orientace-pozorování turistických ukazatelů, odhad sil žáka-poznání své fyzické zdatnosti a volba tempa pro výstup kopce). Pro dosažení cíle - žák se naučí používat slova lázně a léčivý pramen - byly zvoleny metody výkladu a předvádění předmětů, kdy byli žáci postupně seznamováni s důležitými informacemi (o památkách, turistických atrakcích apod.) vždy u známého místa. Díky samostatné práci žáků byl dosažen i cíl rozdělení financí, žáci si sami museli propočítat, zda mají dostatek financí na nákup suvenýrů. Při cestě zpět na chatu bylo dosaženo posledních dvou cílů, a to trpělivosti a prezentování myšlenek. Tyto cíle byly splněny metodou samostatné práce žáků, kdy museli trpělivě vyčkat na hromadnou dopravu a také samostatně měli říct, co je nejvíce na výletu zaujalo. Díky těmto činnostem si žáci rozvíjeli své poznatky z českého jazyka.

Večerní program měl za **cíle:** žák rozvíjí svoji komunikaci, žák se začleňuje do kolektivu, žák zvládá pravidla her, žák umí použít svoji kreativitu, žák reaguje na hudbu, žák dodržuje pořádek ve svém okolí. Všechny tyto cíle byly splněny v průběhu večera převážně za pomoci didaktických her a metody výtvarné. Didaktické metody byly využity u všech zvolených her a metoda výtvarná byla využita při tvoření kostýmů na karneval. Za využití těchto metod si žáci opakovali učivo z výtvarné výchovy, tělesné výchovy a hudební výchovy.

8.1.4 Čtvrtek

V posledním dni si žáci po snídani museli sbalit věci a uklidit pokoje. Ti co měli sbaleno dříve, mohli chvíli koukat na televizi nebo hrát kulečnick. Po sbalení všech věcí jsme vyhlásili nástup na hřišti.

Všichni žáci byli nachystáni na hřišti. Pro všechny připravili pedagogové diplomy a balíčky odměn. U každého žáka jsme přečetli znění diplomu. Všichni dostali diplom za různé úkoly, které zvládli přímo na škole v přírodě. Z odměn a pochval v podobě diplomu byli všichni nadšení. Zhodnocení úklidu na pokojích bylo spíše formální, ty nejlepší pokoje byly pochváleny a zbytek si z nich měl vzít příklad pro další školu v přírodě. Jelikož do příjezdu autobusu byl ještě čas, tak jsme jej využili pro hry s míčem nebo volnou zábavu na dětském hřišti.

Před příjezdem autobusu jsme vynosili všechny tašky z chaty a těšili se domů. Většina žáků už se nemohla dočkat až bude doma. Cesta autobusem byla delší, ale žáci ji vyplnili zpěvem písniček a povídáním si. Na autobus už čekali všichni zákonní zástupci.

Aktivita v posledním dni

Cíle posledního dne pobytu: žák umí zhodnotit celý průběh akce, žák je schopen sbalit své osobní věci, žák umí pomoci spolužákům, žák dokáže udržovat pořádek. Všechny tyto cíle byly naplněny v posledním dni převážně metodou samostatné práce žáků. První cíl byl naplněn metodou sdělovací, kdy žáci hodnotili celý pobyt na chatě. Zbytek cílů byl naplňován při uklízení pokojů a balení osobních věcí žáků.

8.2 Aktivita zvolené pro celý program

Většina aktivit u žáků rozšiřovala jejich komfortní zónu. Pro všechny zúčastněné byl celý pobyt značně náročný. Většina těchto žáků nebyla nikdy o samotě mimo domov. Každá aktivita pro ně byla nová, často také fyzicky náročná. Žáci si během celého pobytu rozšířili poznatky z různých školních předmětů, ale také získali nové osobní zkušenosti. Během celého pobytu jim k ruce byl vždy jakýkoliv pedagogický pracovník a žáci mohli

požádat o pomoc při jakékoliv činnosti. Ne všechny zvolené aktivity žáci zvládali úplně samostatně, ale i tak byli cíle pobytu zvoleny tak, aby rozvíjely jejich schopnosti, poznatky a samostatnost. Vrcholem na této akci byl určitě výlet na Praděd a hlavním vrcholem akce byl večerní karneval.

8.3 Atmosféra na akci

Během celé akce probíhala mezi účastníky různá dynamika vztahů. V prvním dni byla mezi žáky cítit nervozita a očekávání z toho, co je vlastně čeká. Tyto pocity začaly odeznívat během prvních odpoledních aktivit, protože se žáci začali uvolňovat a přizpůsobovat se na nové prostředí. U některých, ale nervozita zůstávala, protože byl narušen jejich běžný režim dne. S tímto jsme počítali, a tak jsme těmto žákům hodně přizpůsobili první den k adaptaci na nový režim. I když na tuto situaci byli od rodičů připraveni, nebylo to pro ně úplně jednoduché. Největší problémy s adaptací měli žáci s poruchami autistického spektra, pro ně jsme se snažili maximálně vizualizovat program pro každý den, často opakovat, co budeme dělat a pojmout i možnosti proměnlivého počasí. Ačkoli to bylo pro některé žáky velmi náročné, zvládli všechny dny bez záchvatů a větších obtíží.

Během druhého dne se žáci úplně adaptovali na nové prostředí. Díky této adaptaci se žáci začali poznávat mezi sebou a z jejich společných chvil byla cítit příjemná atmosféra a klid. Žáci mezi sebou při společných aktivitách spolupracovali.

Po zbytek pobytu byla atmosféra velice příjemná a přátelská. Všichni si navzájem pomáhali u různých aktivit a vzájemně se doplňovali. Každý si vyzkoušel u některých činností své hranice, ale za podpory ostatních se nakonec každý posunul o kousek dál. Motivace mezi účastníky byla vzájemná a nestalo se, že by někdo zůstal ve špatné náladě. Když byl některý z žáků rozladěn, ostatní spolužáci mu pomáhali se nervozity nebo špatných pocitů zbavit.

Velmi hezké bylo sledovat, jak starší žáci, kteří ve škole působí velmi tvrdě, pečují o ty mladší nebo více postižené žáky, chystají jim program, zohledňují jejich možnosti a snaží se jim přizpůsobit tak, aby jednotlivé činnosti zvládli. Nejlépe se to projevilo při přípravě večerní diskotéky, ale také při osobní hygieně nebo v jídelně.

Naopak nejtíživější bylo pro nás zjištění, že někteří žáci druhého stupně jsou již nyní závislí na nikotinu a akce, při které byli po celou dobu pod dohledem pedagogů, je nutila k abstinenci. To se projevovalo zvýšenou mírou podrážděnosti, někdy ústící až ke slovní agresii. Především toto zjištění nás dovedlo k tomu, že příští akce musí být kratší a tito žáci z ní musí být předem vyloučeni. Řešení celé této situace bylo po akci dále přesunuto na metodika prevence a výchovného poradce školy.

9 Zhodnocení dosažených cílů

Tato kapitola bude věnována dosažení cílů akce. Také se zde pokusíme objasnit změny v programu.

Hlavní cíl: seznámit žáky s přírodou pomocí her byl naplněn. Žáci se naučili nové věci z okruhu přírody i turistiky a poznatky naučené ve škole aktivně využili při celém programu. Někteří se naučili i nové sportovní, společenské nebo skupinové hry. Součástí hlavního cíle bylo i upevňování vztahů v kolektivu, které bylo také naplněno, a to díky společenským hrám a atmosféře, která byla vytvořena na našem pobytu. Tento cíl byl viditelný už na akci, kdy spolu žáci spolupracovali v kolektivních činnostech. Nejvíce byl ovšem zřetelný po akci, kdy se žáci potkávali na chodbách. Díky škole v přírodě byly vidět vřelé přátelské vtahy. Především se navázaly velmi hezké vztahy mezi staršími a mladšími žáky školy.

Dílčí cíle stanovené pro tuto akci byly celkově naplněny. Žáci po celou dobu aktivně trávili svůj volný čas. Program byl založen na pohybu v přírodě pro všechny žáky i pedagogické pracovníky. Žáci se během akce naučili nové poznatky a také si zopakovali informace, které už znali z výuky. Z tohoto pohledu byly hlavní i dílčí cíle školy v přírodě naplněny.

Jak bylo napsáno výše – cíle akce by měli být SMART.

Specifické – cíle byly dobře specifikovány a popsány.

Měřitelné – ne všechny cíle ve výuce je možné změřit, ale určitě byly všechny cíle motivační.

Akceptovatelné – cíle byly přijímány všemi pedagogy.

Realistické – všechny stanovené cíle bylo možné na této akci realizovat.

Termínované – cíle byly splněny do konce termínu pobytu.

Kromě měřitelnosti všech cílů, byly ostatní části cílů splněny.

Problém nastává v plánovaném programu akce a v jeho realistické části. Plán akce byl sestaven před realizací programu a během realizace jsme se jej snažili dodržet. Některé aktivity z plánu nemohly být dodrženy z několika důvodů. Jedním z nich bylo nepříznivé počasí na akci. Dalším z problémů u takto realizované akce je skladba žáků. Jak bylo výše popsáno, žáci byli poskládáni z více ročníků a také s různými specifickými problémy. Vzhledem k tomu, že jsme s tímto omezením počítali už při plánování a předem jsme připravovali varianty her pro jednotlivé žáky, byli jsme schopni téměř celý program dodržet.

Vždy jsme se snažili přizpůsobit všem zúčastněným, ale ne vždy se to bylo realizovatelné. Buď byli mladší žáci unavení nebo starší chtěli vytvářet jiné aktivity. Proto se musel program hodně přizpůsobovat celkovému rozpoložení žáků. Také i proto v rozhovorech s pedagogickými pracovníky byly zmiňovány změny ve skladbě žáků, která by obsahovala pouze žáky prvního stupně. Bohužel nemůžeme v takovéto skladbě žáků realizovat program, který bude vyhovovat úplně všem.

Plán akce byl sice hezky vytvořen, ale museli jsme se přizpůsobovat i rozpoložení našich žáků i jejich individuálním potřebám. Většina z nich potřebuje být seznámena s programem dopředu. To je vzhledem k proměnlivosti počasí někdy obtížné. Můžeme vytvořit plán, ale pokud budou žáci unavení nebo se nebudou cítit dobře, tak nemůžeme program realizovat v plné šíři. Proto byl plán během akce pozměňován a přizpůsobován aktuální situaci a potřebám žáků.

10 Evaluace školy v přírodě

Evaluace celé akce proběhla pomocí rozhovoru s účastníky. Během akce probíhalo i pozorování žáků, které bylo nestrukturované. Základ pro tuto akci je v zážitkové pedagogice, ale každá akce musí mít na konci zhodnocení průběhu. Proto jsem se rozhodla použít pozorování a závěrečný rozhovor. Evaluace probíhala ve více sférách. Jednou byli pedagogové a ve druhé části žáci.

10.1 Pozorování

V této práci je pozorování využito k hodnocení programu akce. Pedagogičtí pracovníci sledovali, jak žáci na program reagují a jak se zapojují do aktivit, případně jaké aktivity preferují. Také pomocí pozorování byly hodnoceny rozvíjející se vztahy mezi žáky a působení konkrétních aktivit na psychický stav a náladu v kolektivu. Výsledky pozorovaných jevů jsou popsány v kapitole osm. Celé pozorování bylo nestrukturované a probíhalo po celý pobyt. Níže tedy jen teoreticky popíšeme, co je pozorování.

Je považováno za nejstarší metodu k získávání informací. Pedagogické pozorování je považováno za hodnocení smyslově vnímatelných jevů jako je chování osob. Bývá považováno za nejdůležitější a nezastupitelné ve sbírání dat při získávání informací v pedagogické praxi. Pozorování můžeme rozdělovat na dlouhodobé a krátkodobé. Dlouhodobé pozorování většinou probíhá delší dobu a bývá považováno za důkladnější. Za krátkodobé pozorování můžeme považovat jednu vyučovací jednotku.

Pozorování můžeme dělit i z pohledu pozorovaného objektu na introspekci – sebezpozorování a na extrospekci – pozorování jiných osob. (Chráska, 2016, s.146)

10.2 Rozhovor (Interview)

Tato metoda spočívá ve shromažďování dat za pomoci verbální komunikace mezi respondentem a výzkumným pracovníkem. Výhoda této metody spočívá v navázání vztahu mezi účastníky rozhovoru. Rozhovor můžeme rozdělit na: strukturovaný, nestrukturovaný, polostrukturovaný a skupinový.

Při strukturovaném rozhovoru používáme předem nachystané otázky, které jsou seřazeny v určitém pořadí. Tato forma se přibližuje dotazníkovému šetření. Tento rozhovor můžeme většinou dobře statisticky vyhodnotit.

Při nestrukturovaném rozhovoru se přibližujeme přirozené komunikaci mezi zúčastněnými. Formulace otázek a jejich sled záleží pouze na tazateli, který může postupovat podle vlastního uvážení. Nevýhodou bývá špatně zpracovatelný materiál k vyhodnocení.

Polostrukturovaný rozhovor je kompromis mezi výše uvedenými rozhovory. Respondentům se u kladených otázek nabízí i možné odpovědi, ale také bývá pravidlem zdůvodnění zvolené odpovědi.

Skupinový rozhovor by měl probíhat většinou mezi šesti až deseti členy. Tento rozhovor má probíhat v přirozeném prostředí. Výhodou bývá rychlé ověření informací ve skupině, protože zúčastnění opravují chybné výpovědi. (Chráška, 2016, s. 176-178)

Při této práci bude použit strukturovaný rozhovor. Tento rozhovor je zvolen z důvodu lepšího vypracování dat. Dalším důvodem je i navedení žáků na správné téma. Skupinový rozhovor bude využit při hodnocení akce ještě na chatě při závěrečném rozloučení.

10.3 Výsledky rozhovoru – Pedagogičtí pracovníci

Pedagogové školu v přírodě hodnotili během průběhu samostatně i v kolektivu. Samostatná zpětná vazba probíhala u každé činnosti. Tady každý samostatně vnitřně hodnotil, jak byl program přínosný a kde byly chyby. V kolektivu probíhala každý večer a následně i po proběhlé akci.

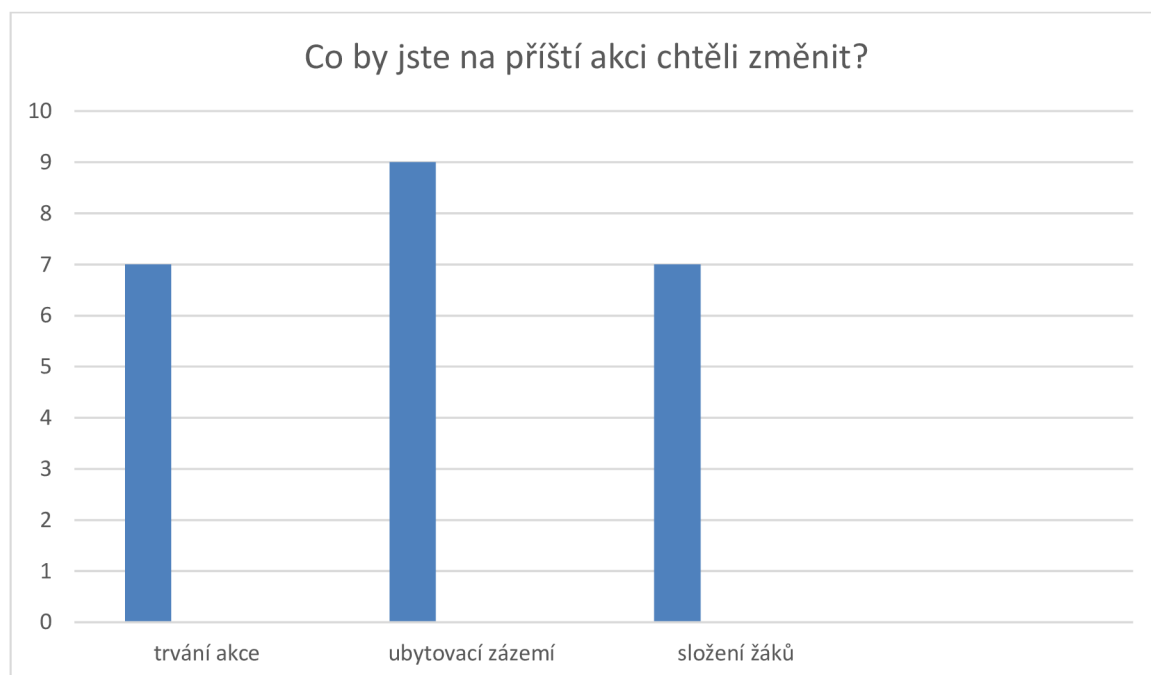
Každý večer se tým vedoucích sešel a zhodnotil den sám za sebe. V této části mohl každý říct své námítky k programu i své pocity jak z reakcí žáků, tak ze zapojení pedagogů. Také každý řekl, jak by upravil program dalšího dne.

Ne vždy u nás vládla shoda mezi názory. Ale po vyjádření více členů jsme nakonec našli správné řešení. Každý večer byl v této zpětné vazbě přínosný, protože jsme si i sdělili

unavenost žáků a jejich reakce na plánovaný program. A v celkovém hodnocení dne jsme zjistili, že některé aktivity byly zbytečné nebo přetěžující a jiné jsme hodnotili jako přínosné a oživující pobyt na chatě.

S odstupem času proběhlo celkové hodnocení školy v přírodě. Tato evaluace byla provedena pomocí rozhovoru se všemi účastníky akce. U některých otázek se mohli vyjádřit i k více kategoriím. V tomto rozhovoru se vyjádřilo všech devět pedagogických pracovníků, kteří na akci byli.

Otázky i vyhodnocení bylo jednoduché a je to znázorněno v následujících grafech a popisech otázek.

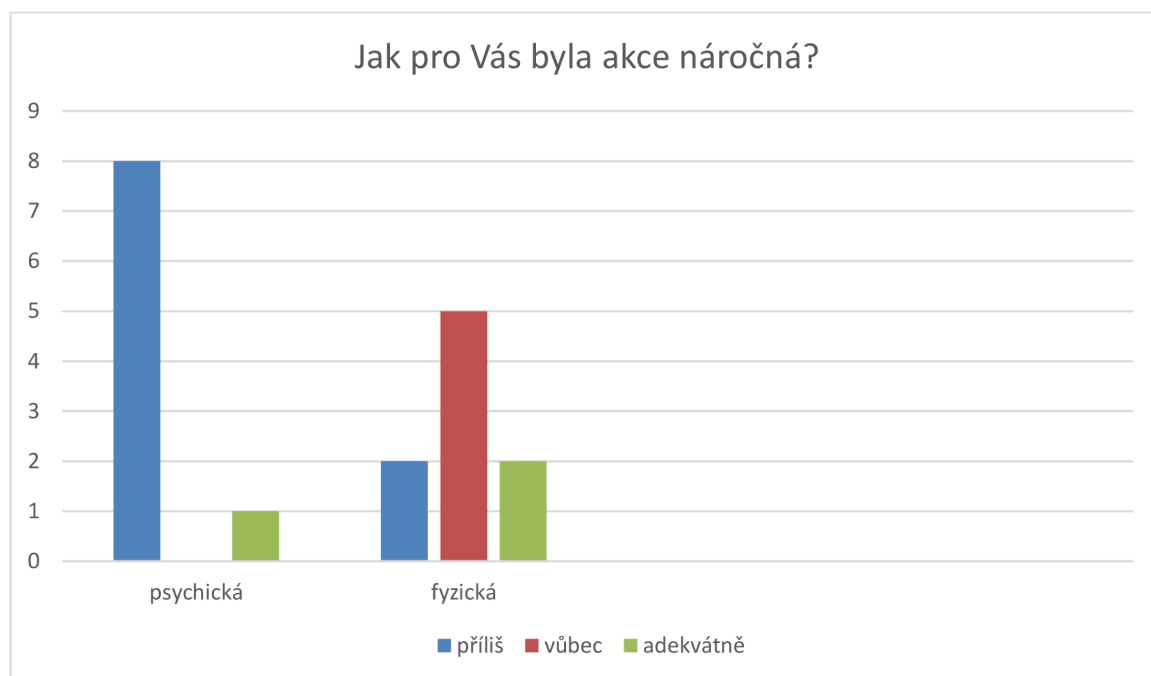
Graf 1-Co by jste na příští akci chtěli změnit?

Tento graf pojednává o změnách na příští akci. Většina pedagogů by chtěla snížit dobu trvání akce, změnit místo ubytování i skladbu žáků. Vysvětlení je v celku jednoduché a vyplývalo z rozhovoru. Pro pedagogy i pro žáky byla akce příliš dlouhá. Žádný z žáků není zvyklí na pobyt mimo domov, takže délka už pro ně byla vysilující. S tímto souvisí i skladba žáků. Žáci prvního stupně jsou více přizpůsobivý (nevadí jim čas bez mobilních

telefonů a se svými spolužáky) a zapálenější do vybraných aktivit. U žáků druhého stupně už bylo cítit, že se by byli raději doma u telefonu nebo venku se svými kamarády. U velké části z nich musela neustále probíhat motivace k činnostem, které jsme jim připravily.

Ubytování na akci bylo příjemné. Změna je zdůvodněna hlavně obměnou místa, abychom s žáky nejeli na stejné místo.

Další otázkou v rozhovoru byla atmosféra vytvořená na škole v přírodě. Na všechny pedagogy působila atmosféra velice příjemně i přes menší obtíže se staršími žáky. I ti se nakonec nechali unést příjemným prostředím, aktivitami a okolím. Vytvoření příjemné atmosféry je velice důležité, protože bez toho by program nebavil účastníky akce.

Graf 2-Jak pro Vás byla akce náročná?

Následující otázkou byla náročnost akce jak po fyzické, tak psychické stránce. Velké množství pedagogů sdělilo, že po fyzické stránce byla akce příjemná. Hlavně to byla změna oproti normální výuce ve škole. Všichni jsme poznali žáky z jiného úhlu pohledu i v jiných situacích než, které zažíváme ve škole. Bohužel po psychické stránce byla akce náročnější. Zde se nejvíce projevila horší přizpůsobivost našich žáků na změny prostředí a vytržení z jejich rodin a životů. Tento problém byl hlavně u žáků druhého stupně, kteří jsou zvyklí trávit svůj volný čas neorganizovaně.

Mezi dalšími otázkami byli aktivity, které proběhly na akci a zda by obměnili jejich skladbu. Většina z pedagogů se shodla v názoru, že by bylo vhodné ponechat aktivity v takové skladbě, jak byly zvoleny. Především ponechat hodně pohybových a výtvarných aktivit, jelikož je to pro žáky velice přínosné. Většina z pedagogů by chtěla zůstat i u zvolených metod výuky, jelikož jsou osvědčené a ve správné kombinaci skvěle fungují. Díky zvoleným metodám bylo žákům učivo předáváno zážitkovou formou.

V poslední části rozhovoru jsme zhodnotili stanovené cíle a jejich naplnění. I zde se většina z nás shodla, že cíle na tuto akci byly stanoveny dostatečně vysoké a všechny stanovené cíle byly splněny. Při zhodnocení stanovených cílů jsme museli přihlédnout i na rozmanitou skladbu žáků.

V úplném závěru měl pedagog zhodnotit akci jako celek. Z celkového hodnocení proběhlého mezi pedagogy se dá říct, že akce měla svoje klady i zápory. V této organizaci to byla teprve druhá pobytová akce. A ze všech našich pocitů i rozhovorů vyplývá, že se pořad máme v čem zdokonalovat. Jedním z hlavních příkladů je vytvořit pobytovou akci spíše pro mladší žáky s programem sestaveným přímo pro ně.

10.4 Výsledky rozhovoru – Žáci

Účastníci se k této akci také měli možnost vyjádřit. Toto hodnocení nemohlo být realizováno mezi všemi žáky. I tak bylo ale hodnocení provedeno, abychom získali částečný názor našich žáků.

Žákům byly pokládány obdobné otázky jako pedagogům. Hlavní otázkou bylo, zda se žákům na pobytu líbilo. Odpovědi byly různé a různě zdůvodněné. Podle těchto odpovědí se dále rozvíjel rozhovor. Vždy jsme se snažili zjistit důvody jejich odpovědi.

Nakonec jsme z celého hodnocení udělali závěr pro hodnocení akce žáky. Většině se na akci líbilo a klidně by se zúčastnili další rok znovu. I u žáků se objevovali věty, že by chtěli pobyt kratší, že jim chyběla rodina a kamarádi. Jiní zase říkali, že by klidně jeli na celý týden, aby si užili více možných aktivit. Další říkali, že by příště raději jenom hráli hry a nechodili po okolí. A jiným se nelíbil režim dne z důvodu ranního vstávání. V příštím roce by žáci uvítali například pozdější vstávání, celovečerní kino, stezku odvahy nebo i

více soutěživých aktivit. Každý žák si našel nějakou maličkost, kterou by chtěl změnit. Všechny tyto maličkosti jsou však motivací a přínosem pro další přípravu školy v přírodě. Abychom věděli, co žáky bavilo, jak sestavit program, co připojit a co příště nerealizovat.

I bez rozhovoru jsme u žáků pozorovali, jak debatují s ostatními o škole v přírodě. Sdělovali si své zážitky z různých činností a sdíleli své zkušenosti z akce s žáky, kteří na pobytu nebyli. I tento moment pro nás byla zpětná vazba.

11 Dotazníkové šetření

K poslední části evaluace byl využit dotazník, který posloužil k zjištění informací o škole v přírodě na jiných školách.

11.1 Výzkumná metoda – dotazník

Dotazník je nejvíce využívanou metodou k získání dat v pedagogickém výzkumu. Je to písemný způsob pokládání otázek a získávání odpovědí. Dotazník je soustavou předem připravených a správně formulovaných otázek, které jsou promyšleně seřazeny a respondent na ně odpovídá písemně. (Chráska, 2007, s. 163)

Druhy položek v dotazníku:

Kontaktní položky slouží k vytvoření kontaktu a jsou snadné na zodpovězení.

Funkcionálně psychologické položky mají odstranit nepříjemné napětí u respondentů. Slouží převážně k odstranění stereotypních forem otázek, které by mohly způsobit respondentovu nechuť k pokračování v dotazníku. Odvádí tedy respondentovu pozornost jiným směrem.

Kontrolní otázky zjišťují pravdivost odpovědí. U těchto otázek se respondenta dotazujeme na jednu skutečnost ve více otázkách. Kontrolní položky nikdy nesmí být hned vedle otázky, ve které se na danou skutečnost ptáme.

Filtrační otázky slouží k eliminování jedinců, kteří nemají význam pro výzkum. Jsou většinou zařazeny před základními položkami dotazníku.

Formy odpovědí v dotazníku jsou rozděleny na položky otevřené a uzavřené. Položky otevřené (nestrukturované) respondentovi nenavrhují možnosti odpovědí, ale jsou určeny pouze tím, co má respondent v otázce vyjádřit. Nevýhodou těchto odpovědí je jejich různorodost, která stěžuje vyhodnocování dotazníku. Položky uzavřené (strukturované) se vyznačují tím, že možnosti odpovědí jsou předem dané. Dotazníky s těmito otázkami respondenti raději vyplňují a vyhodnocení těchto dotazníků je mnohem jednodušší. U těchto otázek může být stanoveno, že respondent odpoví pouze jednou

odpovědí anebo může zvolit několik vhodných variant pro jeho odpověď. (Chráska,2007, s.164-166)

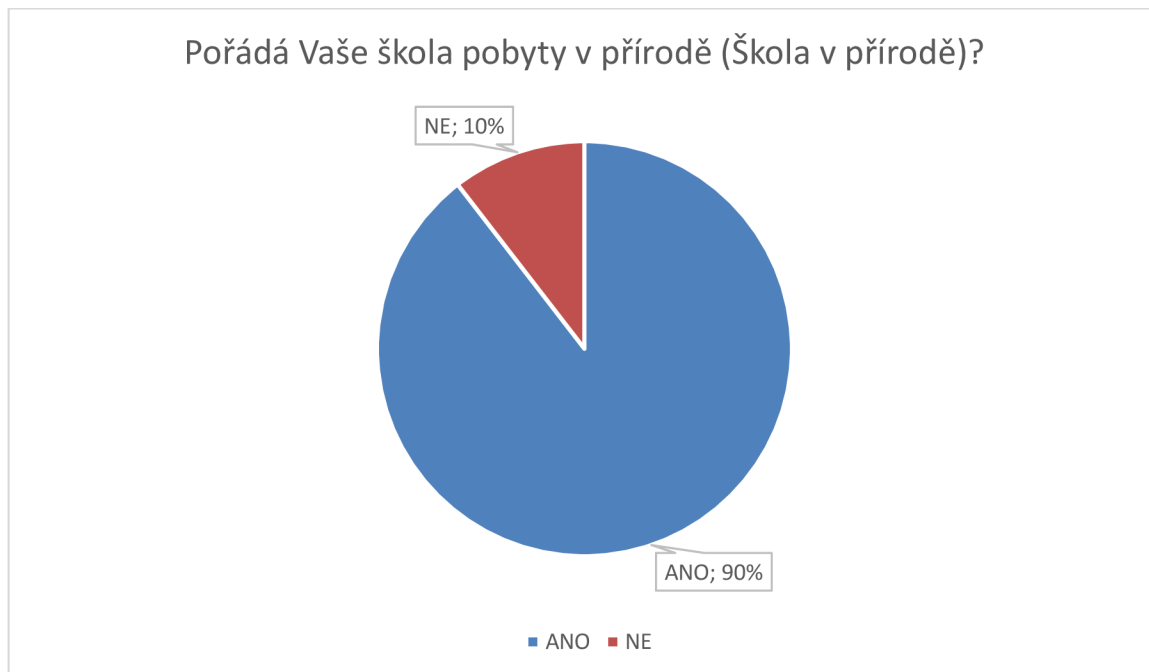
11.2 Cíle a soubor respondentů v dotazníkovém šetření

Dotazník sloužil ke zjištění informací od jiných pedagogických pracovníků z různých škol. Hlavním cílem dotazníkového šetření bylo zjistit, zda i jiné školy pro žáky se SVP organizují pobyty v přírodě. Dílčí cíle dotazníku zjišťovali: jaký je přínos školy v přírodě, kdo má na starost organizaci a realizaci, jakými principy se řídí při sestavování programu a co je nejdůležitější při tvorbě programu a poskytování i jiných mimoškolních aktivit pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami. Otázky v dotazníkovém šetření byly otevřené i uzavřené, aby bylo zjištěno více informací. V následující části budou vyhodnoceny jednotlivé otázky dotazníku.

Celkem měl dotazník 20 otázek z toho první tři otázky dotazníku byly spíše orientační, kde byly položeny základní otázky jako jsou: pohlaví, pracovní pozice a místo, kde se nachází škola. Dalších 17 otázek bude ve vyhodnocení číslováno od 1 do 17 pro lepší orientaci, i když původně otázky číslovány nebyly. V dotazníkovém šetření odpovídaly převážně ženy, u kterých převažovala pracovní pozice učitel či speciální pedagog na různých školách v České republice. Celkově dotazník vyplnilo 86 respondentů, ti byli získáni pomocí sociálních sítí. Dotazník byl sdílen v elektronické podobě na platformě Google formuláře.

11.3 Výsledky dotazníkového šetření

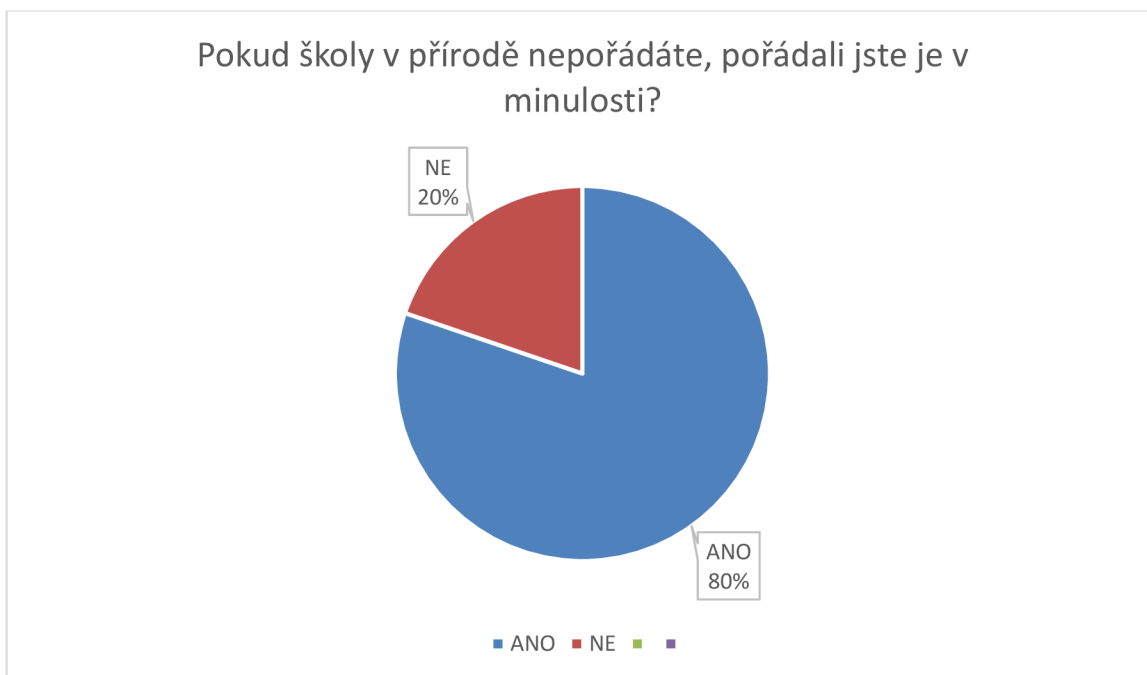
První číslovaná otázka získávala informace ohledně škol v přírodě a zněla: Pořádá Vaše škola pobyty v přírodě (Škola v přírodě)?

Graf 3-Pořádá Vaše škola pobyty v přírodě?

Tato otázka byla hodně selektivní, protože pokud školy v přírodě nepořádají mohly v dotazníku odpovědět už pouze na další čtyři otázky. A to na otázky následující dvě a na poslední dvě otázky v dotazníku. Jak lze vidět z grafu, tak v této otázce odpovídala většina respondentů ano.

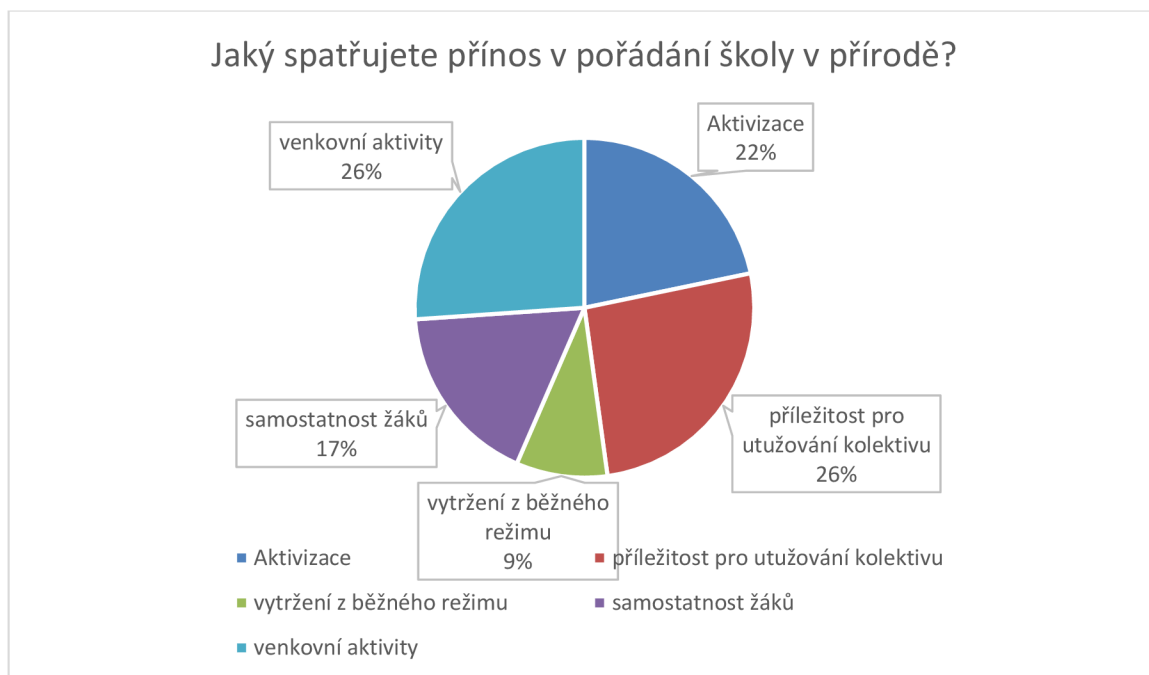
Následující otázka číslo 2 zněla: Pokud školy v přírodě nepořádáte, pořádali jste je v minulosti? Zde se podle grafu můžeme přesvědčit o tom, že většina škol pořádala pobyty v přírodě.

Graf 4-Pokud školy v přírodě nepořádáte, pořádali jste je v minulosti?

Na tuto otázku byla navázána otázka číslo 3 a zjišťovala, když nepořádají školy v přírodě, co je od organizování pobytu odrazuje. Jelikož z grafu výše lze vyčíst, že většina účastníků odpovídá, že školy v přírodě pořádali, tak bylo zajímavé zjistit proč s tím přestali. Většina odpovídala, že hlavní příčinou jsou finanční možnosti rodičů a také se objevily odpovědi, že celá organizace i průběh akce je velice náročný. Jelikož třetí otázka byla otevřená, tak se hůře vyhodnocuje i z toho důvodu, že někteří otázku nevyplnili.

Otázka číslo 4 byla otevřená a zněla: Jaký spatřujete přínos v pořádání školy v přírodě? (Jak pro žáky, tak i pro učitele).

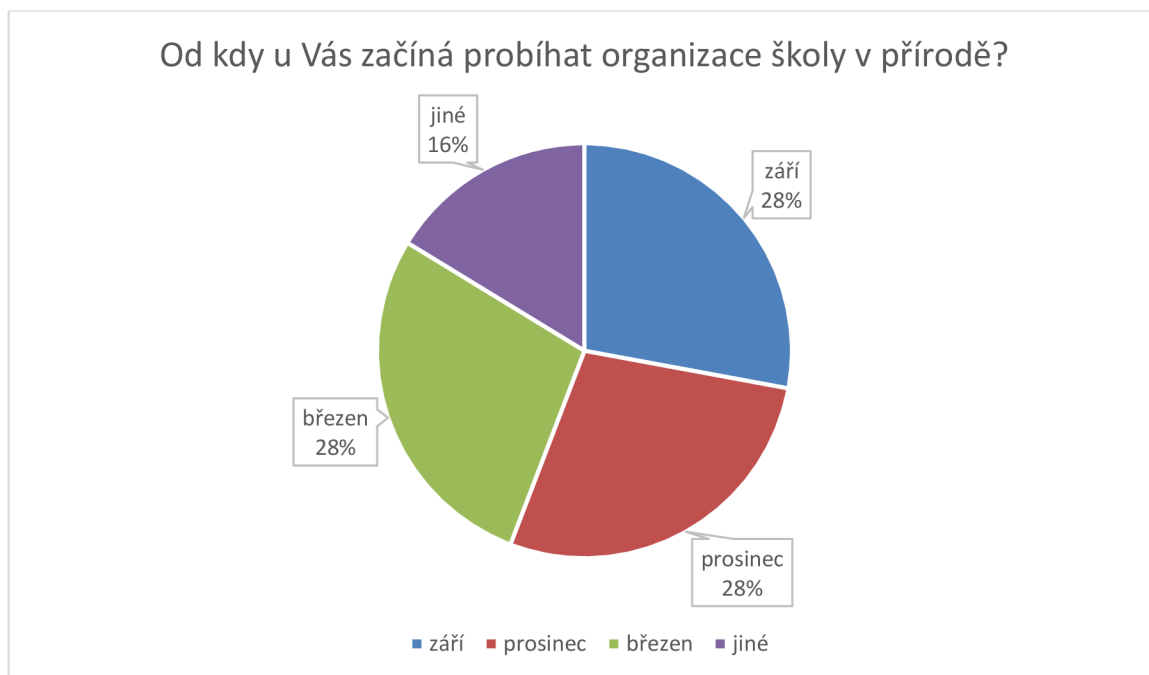

Graf 5- Jaký spatřujete přínos v pořádání školy v přírodě?

Zde byly odpovědi velmi široké, ale shodovaly se v základních informacích a ty byly: aktivizace a příležitost pro utužování kolektivu, jiné prostředí a vytržení z běžného režimu, nové zážitky a zkušenosti, posilování sebevědomí a zvyšování samostatnosti žáků, venkovní aktivity a tvoření. Všechny tyto informace jsou vystihnuty v grafu výše a poskytují přehled aktivit, které žáci považovali za přínosné. Všechny tyto přínosy můžeme zohlednit při stanovování cílů pro školy v přírodě v budoucnosti, které jsou důležité při sestavování programu.

Otázka číslo 5 byla uzavřená, a to z důvodu jednoduchosti výběru odpovědí. Byla zaměřena na délku pobytu a měla i jednoznačnou odpověď. Všichni respondenti odpověděli, že jezdí na pobyt na 5 dní. Mohli ještě zvolit kratší pobyt (2-3dny) nebo napsat i jinou odpověď. Zde však není překvapivá jednotnost odpovědi, jelikož všechny pobyty v přírodě bývají na 5 dní.

Otázka číslo 6 byla také uzavřená a ptala se na období, ve kterém začínají organizovat školu v přírodě.

Graf 6-Od kdy u Vás začíná probíhat organizace školy v přírodě?

Zde už se odpovědi rozbíhaly, ale tři odpovědělí měly stejný počet respondentů, a to měsíce září, prosinec a březen, posledních pár respondentů začíná organizovat akci v jiných měsících. Je zde patrné, že někteří se o škole v přírodě baví už během září, aby zjistili všechny dostupné možnosti ubytování. Ti, co začínají v prosinci, řeší stejné problémy s ubytováním a domnívám se, že ti co začínají v březnu, mají nejspíše ubytování zajištěné každý rok na stejném místě. Takže nemusí tyto organizační věci řešit, tak brzy jako ostatní.

Následující otázky 7 a 8 byly uzavřené a zaměřené na výběr místa pobytu a sestavování programu na pobyt. Zde byly odpovědi, celkem stejné. Dvě třetiny respondentů u obou otázek odpověděly, že tyto dvě věci řeší všichni učitelé. Je jasné, že na výběru místa i sestavení programu se musí všichni pedagogové shodnout, aby mohli vytvořit přívětivý program pro své žáky. Zbytek respondentů u těchto odpovědí zvolil buď ředitele nebo zástupce ředitele, ale pokud se pobytu neúčastní, tak je celkem bezpředmětné, aby sestavovali program na pobyt. Výběr místa zvolit mohou, ale je jednodušší, když si místo i program zvolí pedagogové, kteří se pobytu budou účastnit.

Následující otázky byly opět otevřené, aby respondenti mohli vyjádřit své zkušenosti a osobnostní postoje.

U otázky číslo 9 se respondenti vyjadřovali k tomu jakými postupy se řídí při sestavování programu školy v přírodě pro žáky se SVP. Tyto odpovědi byly převážně podobné. Všichni se řídí hlavně individuálními vzdělávacími plány žáků, aby nedocházelo k jejich přetížení a byly respektovány individuální potřeby žáků. Celý postup sestavování je tedy postaven hlavně na individualitě a také na možnostech ubytování (okolní krajina, možnost hromadné dopravy). V odpovědích se také objevovalo, že se řídí tematickými plány, zásadami zdravého života a zážitkovou pedagogikou. I tento postup je velice důležitý, aby akce byla sestavena tematicky a zážitkově.

K výše zmíněné otázce se vztahují i odpovědi z otázky číslo 10, která zjišťovala nejdůležitější aspekty při vytváření zážitkového programu. Zde se odpovědi také z velké části shodovaly. Mezi nejčastějšími odpověďmi byl prožitek žáků, jejich aktivní zapojení do činností, zajištění bezpečnosti žáků a také ucelování všech zúčastněných v kolektiv. Tyto aspekty jsou velmi důležité při vytváření zážitkového programu na všech školách v přírodě. Zde je obtížnější vytvořit zážitkový program tak, aby vyhovoval všem individuálním potřebám žáků.

Následující otázka číslo 11 se věnovala pouze pedagogům a ptala se jich na to, která část je pro ně nejnáročnější z celé akce. Otázka byla otevřená a odpovědi byly různé. Každý jedinec si vždy najde, co je pro něj nejsložitější. Odpovědi, které se nejvíce opakovaly, byly: Administrativa (papíry od rodičů, vybírání financí, domlouvání dopravy,...), celá realizace akce (noční hlídání, dohled na hygienu žáků, balení věcí,...) z organizačního pohledu to bylo nalezení správného místa k pobytu. Sama z vlastní zkušenosti vím, že tyto činnosti jsou vždy velice náročné.

Otázka číslo 12 zjišťovala, jaké procento žáků pravidelně vyjíždí na pobyt. Tato otázka byla otevřená a nebylo specifikováno, zda jsou myšleni žáci celé školy nebo třídy. Většina respondentů odpovídala mezi 75% až 100% žáků třídy nebo školy.

Poslední tři otázky týkající se školy v přírodě se ptaly na: Pořádáte školu v přírodě zvlášť pro první a druhý stupeň vzdělávání? Jak je personálně zajištěn pobyt? A jsou

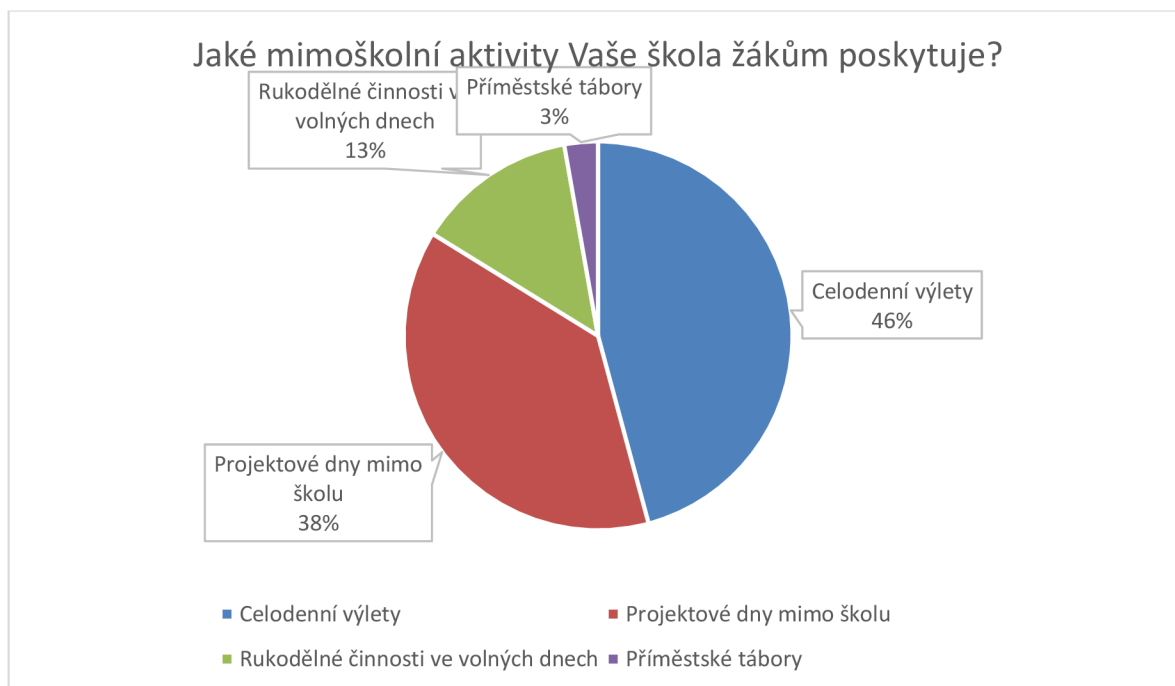
zapojování zákonní zástupci (pokud ano jakým způsobem)? Tyto tři otázky měly odpovědi celkem jednoduše vyhodnotitelné.

Školu v přírodě realizuje zvlášť pro první a druhý stupeň vzdělávání polovina respondentů. Tento fakt může být dán hlavně velikostí školy, protože pokud má škola méně než 60 žáků nebude realizovat pobyty zvlášť.

Otázka číslo 14 zjišťovala jaké je personální zajištění na pobyty. U všech respondentů jsou odpovědi vždy stejné, zúčastňují se učitelé, asistenti pedagoga i vychovatelé. Zde vždy záleží na počtu žáků, kteří odjíždějí na pobyt. Musí být zajištěna bezpečnost všech žáků a také jejich podpora při každodenních činnostech.

Poslední otázka číslo 15 se ptala na využití zákonných zástupců na pobytu. Zde byly odpovědi celkem jednoznačné. U většiny odpovědí bylo, že nejsou zapojování do realizace pobytu. Čtyři respondenti napsali, že někdy zapojování jsou a v tom případě vyjíždí jako osobní asistenti žáků. V tomto případě bývají zapojeni do celého programu akce.

Poslední dvě otázky dotazníku (16 a 17) se respondentů dotazovaly, zda pořádají pro žáky i jiné mimoškolní aktivity a jaké to jsou. Na první otázku všichni odpověděli, že pořádají i jiné mimoškolní aktivity. U výběru aktivit mohli zvolit více možností, které jsou znázorněny v následujícím grafu.

Graf 7-Jaké mimoškolní aktivity Vaše škola žákům poskytuje?

Jak je znázorněno v grafu, nejvíce jsou organizovány celodenní výlety, které realizuje 82 respondentů. Poté jsou projektové dny mimo školu, ty realizuje 68 respondentů a následují rukodělné činnosti ve volných dnech realizované u 24 respondentů. Poslední skupinou jsou příměstské tábory, které realizuje pouze 5 respondentů. Zde můžeme vidět, že mezi nejoblíbenější mimoškolní aktivity patří celodenní výlety a projektové dny mimo školu. I tyto aktivity jsou náročné na organizaci.

Celkové zhodnocení dotazníku

Myslím, že celý dotazník nebyl časově náročný na vyplnění a ani nepřetížil respondenty svým složením. Vyplnění všech otázek bylo dobrovolné a to při zpětném zjištění nebylo dobře, protože některé otevřené otázky nevyplnili všichni účastníci. Některé otázky mohly být ještě více rozšířeny nebo zkonkrétněny. Pro náš cíl však byly položené otázky dostačující. Hlavním cílem bylo zjistit zda školy pro žáky se SVP pořádají pobyty v přírodě. Mezi dílčí cíle patřilo: zjistit postupy přípravy, dozvědět se přínosy pořádání a zjistit organizační a realizační zajištění pobytu školy v přírodě.

Závěr

Hlavním cílem této práce bylo popsat přípravu, organizaci a realizaci školy v přírodě pro žáky ZŠ. Tento cíl byl splněn díky sestavení teoretické a praktické části práce.

V teoretické části byly vydefinovány základní pojmy, které se výše zmíněného cíle týkají. Byla krátce specifikována cílová skupina žáků z pohledu speciální pedagogiky a vývojové psychologie, kteří se účastnili školy v přírodě. V dalších kapitolách teoretické části byly vydefinovány základní pojmy jako jsou: škola v přírodě, dramaturgie akce, cíle akce, metodologie použitá v práci a metody využití k dosažení cílů školy v přírodě. Poslední kapitola teoretické části se věnovala kurikulárním dokumentům školního vzdělávacího programu základní školy a základní školy speciální. Tato část je podkladem pro část praktickou a obsahuje všechny důležité pojmy.

Na začátku praktické části byl sepsán teoretický plán připravované akce, který je důležitý pro následnou organizaci a realizaci. V části týkající se organizace byly popsány důležité kroky, které jsou stěžejní při přípravě takové akce (dokumenty, příprava pedagogických pracovníků, sjednání dopravy, apod.). V samotném popisu realizace jsem se zaměřila na popis proběhlých dnů. Za každým dnem jsou zdůvodněny zvolené aktivity z pohledu důležitosti k plnění stanovených dílčích cílů pobytové akce. Tato část s aktivitami je také zhodnocena z pohledu rozvoje různých výukových předmětů. V konečné části popisu realizace akce je také zahrnuto zhodnocení atmosféry akce. Dále jsou vyhodnoceny hlavní i dílčí cíle celé proběhlé akce za pomoci metody SMART.

Ke konci práce je pospána evaluace akce nejdříve z pohledu pedagogických pracovníků, kteří byli přítomni na pobytu. Dalším krokem evaluace akce bylo zhodnocení pobytu žáky a v poslední části práce je vyhodnocen dotazník, který byl veřejně poskytnut pedagogům z jiných škol pro žáky se SVP. Cílem tohoto dotazníku bylo zjistit, zda i jiné školy plánují, organizují a realizují školu v přírodě.

Celá práce je zaměřena na školu v přírodě. Bohužel ne všechny poznatky z teoretické části bylo možné aplikovat do části praktické. Práce s žáky se speciálními vzdělávacími potřebami je náročná, a ne vždy mohou být dosaženy všechny cíle, které si pedagog

stanoví. Proto praktická část úplně nekoresponduje s částí teoretickou. S touto cílovou skupinou žáků byly skoro všechny aktivity překračující komfortní zónu žáků i pedagogických pracovníků. A pro každého jedince byl vrchol akce někde jinde.

Celkově si však myslím, že práce bude přínosem pro další organizování takovýchto akcí. A může se stát i inspirací pro jiné speciální pedagogy.

Zdroje

ČINČERA, Jan. *Práce s hrou: pro profesionály*. Praha: Grada, 2007. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-1974-0

FRANC, Daniel, Daniela SOBKOVÁ ZOUNKOVÁ a Andy MARTIN. *Učení zážitkem a hrou: praktická příručka instruktora*. Brno: Computer Press, 2007. Edice aktivit a her. ISBN 978-80-251-1701-9

HANUŠ, Radek a Lenka CHYTILOVÁ. *Zážitkově pedagogické učení*. Praha: Grada, 2009. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-2816-2

CHRÁSKA, Miroslav. *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu*. 2., aktualizované vydání. Praha: Grada, 2016. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-5326-3

JIRÁSEK, Ivo. *Zážitková pedagogika: teorie holistické výchovy (v přírodě a volném čase)*. Praha: Portál, 2019. Gymnasion. ISBN 978-80-262-1485-4

KALHOUS, Zdeněk a Otto OBST. *Školní didaktika*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-571-4

KROUPOVÁ, Kateřina. *Slovník speciálněpedagogické terminologie: vybrané pojmy*. Praha: Grada, 2016. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-5264-8

Mezinárodní klasifikace nemocí, [online], [cit. 15. 7. 2021], Dostupné z: <https://mkn10.uzis.cz/prohlizec/F70>

PELÁNEK, Radek. *Příručka instruktora zážitkových akcí*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2013. ISBN 978-80-262-0454-1

PIPEKOVÁ, Jarmila, ed. *Kapitoly ze speciální pedagogiky*. 2., rozš. a přeprac. vyd. Brno: Paido, 2006. ISBN 80-7315-120-0

PRÁŠILOVÁ, Michaela. *Tvorba vzdělávacího programu*. Praha: Triton, 2006. První pomoc pro pedagogy. ISBN 80-7254-712-7

PRŮCHA, Jan, Eliška WALTEROVÁ a Jiří MAREŠ. *Pedagogický slovník*. 6., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-647-6

Rámcový vzdělávací program pro ZŠ, Národní ústav pro vzdělávání, [online], [cit. 15. 7. 2021], Dostupné z: http://www.nuv.cz/uploads/RVP_ZV_2017.pdf

Rámcový vzdělávací program pro ZSS, Národní ústav pro vzdělávání, [online], [cit. 15. 7. 2021], Dostupné z: <http://www.nuv.cz/file/150>

SKALKOVÁ, Jarmila. *Obecná didaktika: vyučovací proces, učivo a jeho výběr, metody, organizační formy vyučování*. Praha: Grada, 2007. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-1821-7

SLEJŠKOVÁ, Lucie. *Škola zážitkem: zážitková pedagogika při výuce klíčových kompetencí a hodnocení žáků*. Praha: Prázdninová škola Lipnice, 2011. ISBN 978-80-260-1046-3

SLOWÍK, Josef. *Speciální pedagogika*. 2., aktualizované a doplněné vydání. Praha: Grada, 2016. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-271-0095-8

Vyhláška č. 106/2001 Sb., Ministerstva zdravotnictví o hygienických požadavcích na zotavovací akce pro děti. Sbírka zákonů [online]. [cit. 15. 11. 2020]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2001-106#p1-1>

Zákona č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů. Sbírka zákonů, [online]. [cit. 15. 11. 2020]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-258#p8-1>

Seznam grafů

Graf 1-Co by jste na příští akci chtěli změnit?	58
Graf 2-Jak pro Vás byla akce náročná?	59
Graf 3-Pořádá Vaše škola pobyty v přírodě?	64
Graf 4-Pokud školy v přírodě nepořádáte, pořádali jste je v minulosti?	65
Graf 5-Jaký spatřujete přínos v pořádání školy v přírodě?	66
Graf 6-Od kdy u Vás začíná probíhat organizace školy v přírodě?	67
Graf 7-Jaké mimoškolní aktivity Vaše škola žákům poskytuje?	70

Seznam tabulek

Tabulka 1 – důležité kroky při organizaci	34
Tabulka 2 – kalendář organizace akce	34
Tabulka 3 - Režim dne.....	37
Tabulka 4 - Program školy v přírodě.....	38

Seznam schémat

Schéma 1-.Kolbův cyklus učení (zdroj: Hanuš)	19
Schéma 2-Komfortní zóna (zdroj: Pelánek).....	20
Schéma 3-Sladba programu (zdroj: Pelánek)	26

Seznam příloh

Příloha č. 1 - Ukázka pracovních listů pro mladší žáky

Příloha č. 2 - Ukázka pracovních listů pro starší žáky

Příloha č. 3 - Bezinfekčnost

Příloha č. 4 - Přihláška na školu v přírodě

Příloha č. 5 - Zdravotní posudek

Příloha č. 6 - Dotazníkové šetření

Přílohy

Příloha č. 1 - Ukázka pracovních listů pro mladší žáky

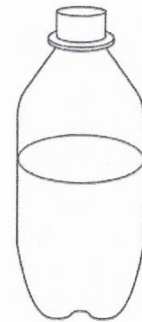
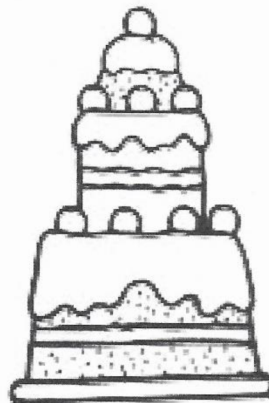
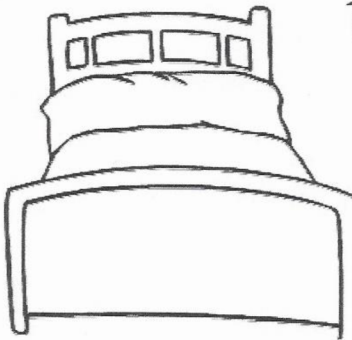
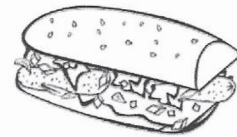
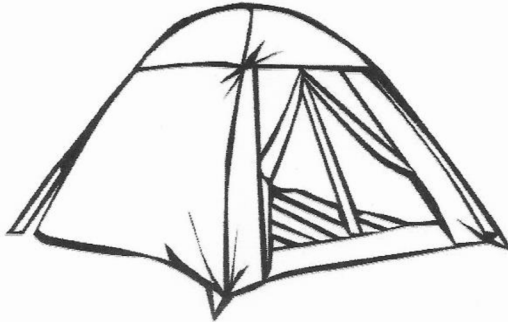
KDE ZVÍŘATA BYDLÍ — ? ! ❌ 👂

KuliFerdík spí nejráději ve svém pokojíčku. Kde ale bydlí všechna zvířátka? KuliFerdík si není jistý...

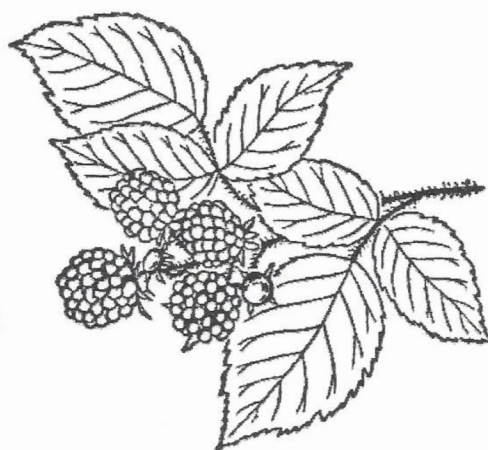
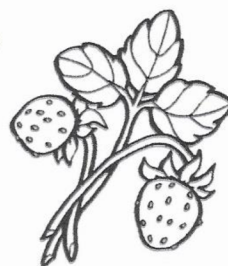
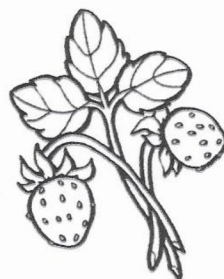
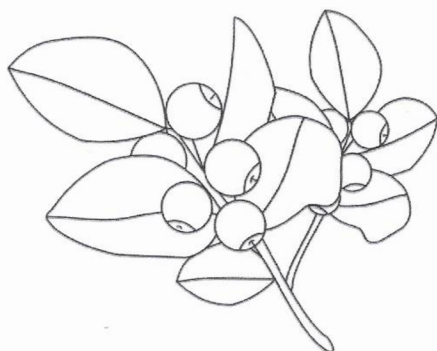
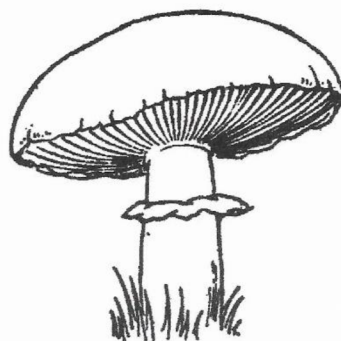
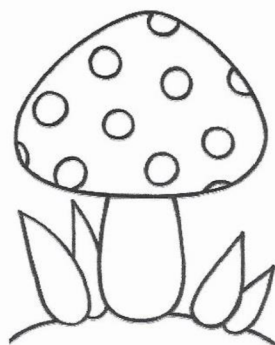
Pomoz KuliFerdíkovi najít správný domeček pro každé zvířátko. Dokresli cestičku k tomu správnému obydlí. Ukaž, jak odpočívá pes a jak kočka. Popřej zvířátkům dobrou noc.

KuliFerdík 28

Co si vezmeš na výlet? Zakroužkuj.

Poznáš všechny plody lesa?

Příloha č. 2 - Ukázka pracovních listů pro starší žáky

RYBY SLADKOVODNÍ A MOŘSKÉ

1. Poznej rybu. Napiš, kde žije, a přiřaď písmeno, které k ní patří:
A – E NÁZEV RYBY, KDE ŽIJE

A	je dravá, loví ryby a kachňata v řece, rybníku
B	žije v potocích, živí se hmyzem, pro který se vymršťuje nad hladinu
C	z jejího masa se vyrábí file
D	malá rybka, žije v hejnech, konzervují se v oleji
E	žije u dna, kůži má bez šupin, může dorůst až do 2metrů

2. Doplň!

Ryby podle toho kde žijí, dělíme na _____ a _____.

3. Slož písmena tak, aby tě vyšly názvy ryb.

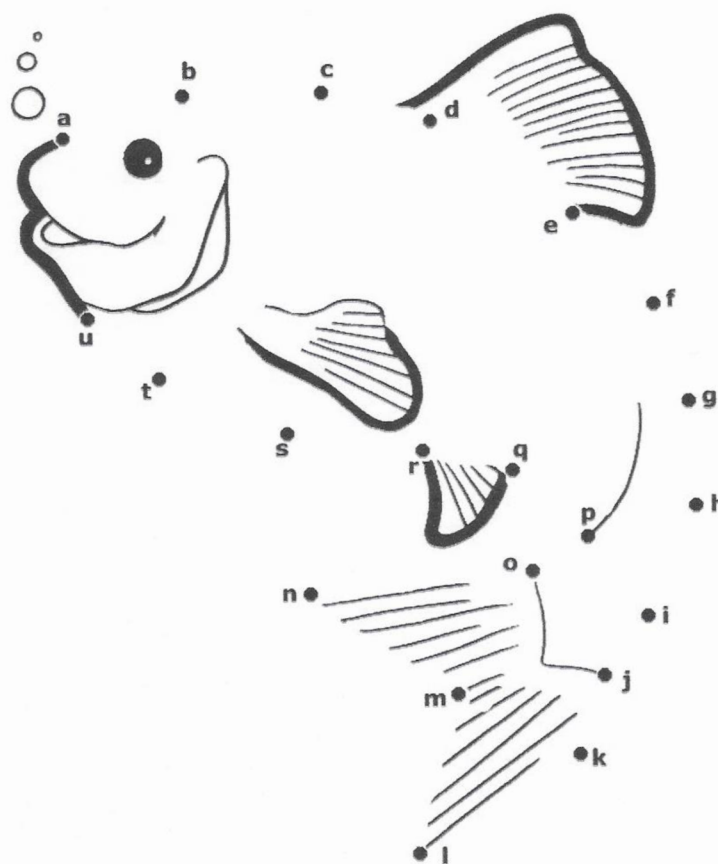
KTŠIA

KRTEŠA

SELĎ

PAKR

4. Na obrázku je: _____

Procvičování: Rozdělení přírody, přírodniny živé a neživé

a/ Vyjmenuj :

5 rostlin

5 živočichů

např.: _____

b/ Vyjmenuj: 4 neživé přírodniny

c/ Podtrhni přírodniny neživé (modře), přírodniny živé (zeleně), výrobky (červeně)

Příloha č. 3 - Bezinfekčnost

Prohlašuji, že mé
dítě _____

nar. _____

je způsobilé zúčastnit se školy v přírodě v Karlově od 11. 6. 2019 do 14. 6. 2019.

Prohlašuji ve smyslu § 9 odst. 1, zákona č. 258/2000 o ochraně veřejného zdraví v platném znění, že ošetřující lékař nenařídil výše jmenovanému dítěti, které je v mé péči, změnu režimu, dítě nejví známky akutního onemocnění a okresní hygienik ani ošetřující lékař mu nenařídil karanténní opatření. Není mi též známo, že by v posledních 14 dnech před odjezdem do školy v přírodě přišlo toto dítě do styku s osobami nemocnými infekčním onemocněním nebo podezřelými z nákazy. Jsem si vědom(a) právních následků, které by mne postihly, kdyby toto mé prohlášení bylo nepravdivé.

V ... dne 11. 6. 2019

podpis zákonných zástupců dítěte

Přihláška dítěte do školy v přírodě

Přihlašuji mého syna (dceru) _____ do školy v přírodě v

Janoušově, v termínu od 11. 6. 2019 do 14. 6. 2019.

Souhlasím s uvedením osobních údajů mého dítěte pro potřeby ubytovatele (jméno, adresa, rodné číslo, datum narození) ve smyslu zákona č. 101/2000Sb. o ochraně osobních údajů, v platném znění. Při odhlášení dítěte z účasti na škole v přírodě uhradím případné storno poplatky a výdaje, které vzniknou škole v souvislosti se zrušením přihlášky. V případě zvláštních okolností, zejména onemocnění mého dítěte zajistím jeho okamžitý individuální odvoz domů, ještě před stanoveným termínem společného návratu. Telefonní čísla rodičů v době konání akce:

Jsem si vědom(a) toho, že do školy v přírodě nemůže být vyslán žák, jehož zdravotní stav by mohl být tímto pobytem ohrožen a žák, který by mohl zdravotně ohrozit ostatní žáky. Písemné prohlášení o těchto skutečnostech odevzdám před odjezdem.

Upozorňuji na tyto zdravotní problémy mého dítěte, na které je třeba brát zvláštní zřetel: (astma, alergie, omezení při tělesných cvičeních, diabetes,...).

Při odjezdu do školy v přírodě odevzdám průkaz zdravotní pojišťovny, potvrzení o bezinfekčnosti, léky, které dítě pravidelně užívá (uved'te zde jejich přehled a také způsob užívání).

podpis zákonného zástupce žáka

**POSUDEK O ZDRAVOTNÍ ZPŮSOBILOSTI DÍTĚTE K ÚČASTI NA
ZOTAVOVACÍ AKCI A ŠKOLE V PŘÍRODĚ**

Evidenční číslo posudku:

1. Identifikační údaje

Název poskytovatele zdravotních služeb vydávajícího posudek:

Adresa sídla nebo místa podnikání poskytovatele:

IČO:

Jméno, popřípadě jména, a příjmení posuzovaného dítěte:

Datum narození posuzovaného dítěte:

Adresa místa trvalého pobytu nebo jiného bydliště na území České republiky
posuzovaného dítěte:

2. Účel vydání posudku

3. Posudkový závěr

A) Posuzované dítě k účasti na škole v přírodě nebo zotavovací akci

a) je zdravotně způsobilé*)

b) není zdravotně způsobilé*)

c) je zdravotně způsobilé s omezením*)**):

B) Posuzované dítě

a) se podrobilo stanoveným pravidelným očkováním ANO – NE

b) je proti nákaze imunní (typ/druh).....

c) má trvalou kontraindikaci proti očkování (typ/druh).....

d) je alergické na.....

e) dlouhodobě užívá léky (typ/druh, dávka).....

Poznámka:

*) nehodící se škrtněte

**) Bylo-li zjištěno, že posuzované dítě je zdravotně způsobilé s omezením, uveďte se omezení podmiňující zdravotní způsobilost k účasti na zotavovací akci a škole v přírodě.

4. Poučení

Proti bodu 3. části A) tohoto posudku lze podle § 46 odst. 1 zákona č. 373/2011 Sb. o specifických zdravotních službách, ve znění pozdějších předpisů, podat návrh na jeho přezkoumání do 10 pracovních dnů ode dne jeho prokazatelného předání poskytovatelem zdravotních služeb, který posudek vydal. Návrh na přezkoumání lékařského posudku nemá odkladný účinek, jestliže z jeho závěru vyplývá, že posuzovaná osoba je pro účel, pro nějž byla posuzována, zdravotně nezpůsobilá nebo zdravotně způsobilá s podmínkou.

5. Oprávněná osoba

Jméno, případně jména, a příjmení oprávněné osoby:

Vztah k posuzovanému dítěti (zákonný zástupce, opatrovník, pěstoun popř. další příbuzná dítěte):

Oprávněná osoba převzala posudek do vlastních rukou dne:

podpis oprávněné osoby

Datum vydání posudku

Jméno, příjmení a podpis lékaře

razítko poskytovatele zdravotních služeb

Škola v přírodě pro žáky se SVP

1. Pohlaví

Označte jen jednu elipsu.

Žena

Muž

2. Město, ve kterém se nachází vaše škola

3. Vaše pracovní pozice

Označte jen jednu elipsu.

Učitel

Asistent pedagoga

Vychovatel

Jiné: _____

4. Pořádá Vaše škola pobyty v přírodě (Škola v přírodě)?

Označte jen jednu elipsu.

Ano

Ne

5. Pokud školy v přírodě nepořádáte, pořádali jste je v minulosti?

Označte jen jednu elipsu.

Ano

Ne

6. Pokud školu v přírodě nepořádáte, co vás od toho odrazuje?

7. Jaký spatřujete přínos v pořádání školy v přírodě? (Jak pro žáky, tak i pro učitele)

8. Na jak dlouho jsou u Vás pobyty pořádány?

Označte jen jednu elipsu.

2-3 dny

Týden

Jiné: _____

9. Od kdy u Vás začíná probíhat organizace školy v přírodě?

Označte jen jednu elipsu.

- zaří
- říjen
- listopad
- prosinec
- leden
- únor
- březen
- duben

10. Kdo se podílí na výběru místa školy v přírodě?

Označte jen jednu elipsu.

- ředitel
- zástupce ředitele
- všichni učitelé

11. Kdo sestavuje program na Váš pobyt?

Označte jen jednu elipsu.

- ředitel
- zástupce ředitele
- všichni učitelé
- Jiné: _____

12. Jakými principy (postupy) se řídíte při sestavování programu školy v přírodě pro žáky se SVP?

13. Co je podle Vás nejdůležitější při vytváření zážitkového programu pro žáky se SVP?

14. Když pořádáte školu v přírodě, která část je pro vás nejnáročnější?

15. Jaké procento žáků pravidelně vyjíždí na pobyt v přírodě?

16. Pořádáte školu v přírodě zvlášť pro první a druhý stupeň vzdělávání?

Označte jen jednu elipsu.

Ano

Ne

17. Jak máte personálně zajištěnou realizaci školy v přírodě?

Označte jen jednu elipsu.

- Pouze učitelé
- Učitelé i asistenti pedagoga
- Jiné: _____

18. Jsou zapojováni zákonní zástupci? Pokud ano, jakým způsobem?

19. Pořádá Vaše škola i jiné mimoškolní aktivity pro žáky se SVP?

Označte jen jednu elipsu.

- Ano
- Ne

20. Jaké mimoškolní aktivity Vaše škola žákům poskytuje?

Zaškrtněte všechny platné možnosti.

- Projektové dny mimo školu
- Rukodělné činnosti ve volných dnech
- Příměstský tábor
- Celodenní výlety

Obsah není vytvořen ani schválen Googlem.

Google Formuláře

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Bc. Veronika Štěpánová
Katedra:	Ústav pedagogiky a sociálních studií
Vedoucí práce:	Mgr. Pavla Vyhnálková, Ph.D.
Rok obhajoby:	2021

Název práce:	Organizační a programová příprava a realizace školy v přírodě
Název v angličtině:	Organizational and program preparation and implementation of schools in nature
Anotace práce:	Diplomová práce popisuje organizační, programovou a realizační fázi přípravy školy v přírodě. V teoretické části jsou definovány základní pojmy jako žáci se SVP, škola v přírodě, dramaturgie, hra, metodologie a metody výuky. Cílem praktické části je organizace, vytvoření programu a realizace projektu školy v přírodě, která je na závěr evaluována.
Klíčová slova:	Škola v přírodě, žáci se SVP, zážitková pedagogika, cíle a metody výuky, organizace, příprava, realizace, evaluace
Anotace v angličtině:	The diploma thesis describes the organizational, program and implementation phase of school preparation in nature. The theoretical part defines the basic concepts such as pupils with SEN, school in nature, dramaturgy, play, methodology and teaching methods. The aim of the practical part is the organization, creation of the program and the implementation of the project of a school in nature, which is finally evaluated.
Klíčová slova v angličtině:	Outdoor school, pupils with SEN, experiential pedagogy, aims and methods of teaching, organization, preparation, implementation, evaluation
Přílohy vázané v práci:	
Rozsah práce:	77
Jazyk práce:	Český